Koerdisch Instituut Brussel , Associatie van Democratische Armeniërs van België,
Assyrisch Instituut België, Het Volkshuis, Ateliers du Soleil & Stichting Info-Türk
nodigen u van harte uit op

Newrozbenefiet voor Rojava

Koerdisch buffet

Muziek

Dans

Folklore

Zaterdag 5 april 2014
16u00 - 20u00
GC T en Noey
gemeentestraat 25,
1210 Sint-Joost-ten-Node

Buffet 15 euro
Alle opbrengst gaat naar humanitaire projecten in de Koerdische regio van Syrië, Rojava

Info en inschrijvingen op koerdisch.instituut@skynet.be of 02/230.34.02

DE KOERDEN

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN HET KOERDISCH INSTITUUT | JAARGANG 14 | N°76 | MAART-APRIL 2014

België-Belgique
P.B.
1040 Brussel 4
1/4548
P308687

Machtsstrijd tussen Erdoğan en Gülen (Interview Peter Edel)

Human Rights Watch in Rojava

Belgische politici in de bres voor de Koerden

Afgiftekantoor Brussel 4

-Redactioneel -

Meer dan ooit nood aan Koerdische eenheid

- Derwich M. Ferho -

Zowel in Irak, Turkije als in Syrië zijn de nationale staatshoofden verwikkeld in een complexe machtsstrijd. Hoewel het drie interne conflicten betreft kunnen ze uiteraard niet los van elkaar gezien worden. Er is één factor in de politieke loopgravenoorlog tussen Turks premier Erdoğan en de Gülenbeweging, de burgeroorlog in Syrië en het gestaag falen van de Iraakse staat die het potentieel heeft om tot een regionale aardverschuiving te leiden en dat zijn de Koerdische gemeenschappen in de drie landen.

Irak beleeft haar ergste crisis sinds de Amerikaans-Britse invasie in 2003. Premier Nouri Al-Mailiki is door zijn sektarische politiek in sneltreinvaart al zijn legitimiteit aan het kwijtspelen bij zowel de Soenitische als Koerdische gemeenschappen en de religieuze minderheden in het land. In 2013 stond de teller van het aantal burgerdoden op bijna 10.000, het hoogste aantal sinds 2008 en meer dan in 2011 en 2012 samen. Het uitblijven van duidelijke afspraken over grondstoffengebruik zorgt al meer dan een jaar tot intens politiek gepoker tussen de regeringen in Erbil en Bagdad.

Ook in Turkije heeft het gezag van de huidige machthebber, premier Recep Tayyip Erdoğan, een serieuze deuk gekregen. Aanhangers van de Gülenbeweging binnen de politie, justitie en media komen sinds midden december ongeveer elke week wel met nieuw bewijs van corruptie, nepotisme en schendingen van de scheiding der machten door de kliek rond hun voormalige bondgenoot. Deze laatste reageert met nog meer antidemocratische wetten en autoritarisme. Het sowieso al fragiele vredesproces met de Koerdische beweging is door deze politieke oorlog helemaal naar de achtergrond verschoven.

In Syrië blijft de burgeroorlog elke dag onverbiddelijk mensenlevens eisen. De gesprekken in Genève draaiden uit op een totale mislukking. Enig lichtpunt is het democratische experiment in het noorden van het land, in de Koerdische gebieden. Onder toezicht van de 'Volksraad van West-Koerdistan' krijgen de democratisch administraties steeds meer vorm. Ze bevinden zich nog in een embryonale fase maar slagen er toe nu toe wel in om, gezien de omstandigheden, een relatieve stabiliteit te waarborgen.

Voor de Koerdische gemeenschappen en partijen is er één belangrijke les te trekken uit het regionale politieke tumult. Dat is dat enkel zijzelf hun meest betrouwbare bondgenoot zijn. De KRG richt haar blik nu wel op Ankara, en de olieakkoorden met de Turkse staat, maar er ontstaat alsmaar meer druk vanuit de Koerdische publieke opinie op Erbil om haar politieke verantwoordelijkheid ten opzicht van de Koerden in Turkije op te nemen.

Deze laatste hebben momenteel de keuze tussen de pest en de cholera. Hoewel Erdoğan bewezen heeft compleet onbetrouwbaar te zijn, is de Gülenbeweging gekant tegen elke vorm van onderhandeling met de Koerdische beweging. De Koerden zullen dus moeten rekenen op goede resultaten in de komende regionale verkiezingen opdat ze hun politieke gewicht kunnen vergroten. De ontwikkelingen in Rojava stemmen tot voorzichtige hoop, maar de democratische administraties hebben dringend nood aan internationale steun en erkenning.

Het Midden-Oosten is zoals vanouds weer het speelveld van verschillende geopolitieke machtsblokken. Het is duidelijk dat een verenigd Koerdisch front, over de landsgrenzen heen, de beste garantie is voor het respect voor de rechten van de Koerdische gemeenschappen een vredevolle toekomst voor de Koerden.

Derwich M. Ferho, Koerdisch Instituut Brussel.

Nieuwe AKP-wetten dreigen van Turkije een spionnenstaat te maken

- Kristel Cuvelier -

Sinds het corruptieschandaal rond de AKP eind vorig jaar losbarstte, jaagt premier Erdoğan er de ene wet na de andere wet door die ernstig inbreuk maakt op de burgerlijke vrijheden en democratische principes. Volgens critici is de premier Turkije in snel tempo aan het omvormen tot een "Mukhabarat", een Arabische term voor een "inlichtingdienst" die in het Westen pejoratief gebruikt wordt om te verwijzen naar een "spionnenstaat" zoals deze in het Syrië van Assad of het Irak van Saddam Houssein.

"Ok", zullen veel Koerden nu ongetwijfeld zeggen, "maar is dat nieuw?" Ja en neen. Turkije heeft inderdaad wel al langer dan vandaag karakteristieken van een politiestaat, waar de media gemuilkorfd worden en duizenden politieke opposanten in gevangenissen wegrotten. Met de nieuwe wetten zal het echter nog eenvoudiger worden om het internet te censureren, terwijl Erdoğan zijn greep op het gerecht verder vergroot.

Een wetsvoorstel dat de bevoegdheden van de Turkse inlichtingdienst MIT drastisch uitbreidt en het MIT-personeel quasi immuun maakt, is op het laatste moment teruggetrokken. Het MIT-wetsvoorstel veroorzaakte te veel kritiek, waardoor de AKP het weer introk tot na de verkiezingen. De kans is echter groot dat het, al dan niet in gewijzigde vorm, na de verkiezingen opnieuw ingediend wordt. De vernieuwde wetten moeten in het licht gezien worden van de interne machtsstrijd tussen de AKP en de Gülenbeweging.

De AKP houdt de beweging van de islamitische predikant Fetullah Gülen, die nogal wat aanhangers heeft bij politie, justitie en media, verantwoordelijk voor het corruptieonderzoek rond de zonen van drie AKP-ministers dat in december bekend raakte. Volgens Erdoğan – die in zijn 11 jaar als premier nooit heviger onder vuur lag dan nu – gaat het om een "juridische staatsgreep" tegen zijn partij, wat Gülen overigens ontkent. Als reactie begon de AKP aan een grote zuiveringsactie van politie en gerecht, waarbij volgens sommige bronnen een 2000-tal mensen gedegradeerd, overgeplaatst of ontslagen werden.

Censuur op het internet: "citroen, azijn of melk" – drie jaar

In Turkije – een land dat de twijfelachtige eer toekomt "de grootste gevangenis voor journalisten ter wereld" te zijn – wordt het internet al langer dan vandaag gecensureerd. Niet alleen worden websites die de overheid niet bevallen geblokkeerd. Turkije heeft bijvoorbeeld ook Facebook zo ver gekregen dat de sociale netwerksite zelf Koerdische pagina's censureert. Zo worden kaarten van Koerdistan en afbeeldingen van Öcalan systematisch door Facebook verwijderd en zag de Koerdische BDP al verschillende van haar pagina's gesloten worden, dat terwijl bijvoorbeeld Grijze Wolven-symboliek niet gecensureerd wordt door Facebook.

Ook twitteren is riskant in Turkije, zo werd begin februari nog een journalist uit Azerbeidzjan het land uitgezet omdat hij de link getweet had naar een bericht over het corruptieschandaal. Vorig jaar kreeg een wereldbekende Turkse pianist nog tien maanden met uitstel voor een tweet die de islam beledigd zou hebben. En in februari stonden 29 studenten terecht voor twitter-berichten tijdens de protesten van het Gezipark vorig jaar. De 29 studenten riskeren tot drie jaar gevangenis voor berichten die opriepen om te komen betogen en tweets waarin om ambulances en "citroen, azijn of melk" (tegen traangas) wordt gevraagd.

Met de nieuwe aanpassingen van de Turkse internetwet, die op 6 februari gestemd werden, kan de regering voortaan informatie opvragen over internetgebruikers bij de providers. Deze moeten hun data tot twee jaar terug bewaren. De wet geeft bovendien het ministerie van Transport, Maritieme Zaken en Communicatie de macht om items van een website te halen of om een website binnen de vier uur te blokkeren, zonder dat daar zoals nu eerst een rechtbank aan te pas hoeft te komen. Ook zoekopdrachten kunnen geblokkeerd worden. Proxy-websites en tunnels om de blokkade te omzeilen worden verboden.

Allo Erdoğan?

Volgens professor Yaman Akdeniz, een expert over vrije meningsuiting en internet van de Bilgi Universiteit in Istanbul houden de wetswijzigingen verband met het corruptieonderzoek. "*De regering probeert met deze nieuwe amendementen het lekken van gevoelige documenten, video's en geluidsfragmenten tegen te houden,*" zei hij in een interview met Eurasianet.

Sinds het corruptieschandaal losbarstte wemelt het op het internet immers van gelekte telefoongesprekken tussen Erdoğan en zijn naasten die moeten wijzen op corruptie. Zo lekte een telefoongesprek uit tussen Erdoğan en een bevriende zakenman bij het mediakanaal Habertürk, waarin de premier opdroeg om een bericht rond het Gezipark te verwijderen, wat prompt gebeurde. Het laatste gelekte telefoontje zou dan weer moeten bewijzen dat de premier zijn zoon heeft opgedragen om een grote som geld uit zijn huis te laten verdwijnen. Wat er ook van aan is, de nieuwe internetwet komt net op tijd voor de geplaagde premier.

Hoewel er, zoals gezegd, ook zonder de nieuwe wet al sprake was van internetcensuur. In januari konden Turkse surfers bijvoorbeeld plots niet meer op SoundCloud, een populair platform om audiofragmenten te delen uit Berlijn. Een gebruiker had er verschillende bezwarende telefoongesprekken op gepost, waaronder gesprekken tussen Erdoğan, zijn dochter, zijn zoon, politici en zakenmannen. Kort daarna werd de site geblokkeerd.

Dergelijke voorbeelden tonen aan hoe de internetwet wel degelijk gebruikt kan worden als censuurmiddel en niet enkel tegen kinderporno en online gokken, zoals de AKP het graag voorstelt.

Volgens de minister van Communicatie gaat het immers niet om censuur maar om de bescherming van "mensenrechten en privacy". "*Beelden van een politicus die zich laat omkopen of een telefoongesprek waarin een premier een hoofdredacteur opdraagt iets uit het nieuws te halen, zijn echter geen privéaangelegenheden, maar juist zaken van publiek belang,*" merkte de Deense journalist Deniz Alan Held terecht op. "*De media hebben als vierde macht een belangrijke controlefunctie. Dit is democratisch wanneer kiezers hun politici via de media kunnen controleren. In Turkije werkt dit systeem echter andersom en controleert de regering de kiezers via de media.*"

De aanpassing van de internetwet veroorzaakte een storm van protest, onder meer vanuit de bedrijfswereld. "*De amendementen moeten ontdaan worden van maatregels die de fundamentele rechten en vrijheden schenden, alsook de groeiende interneteconomie,*" verklaarde de Turkse Associatie van Bedrijfsleiders. Erdoğan beschuldigde de zakenlui daarop prompt van verraad en waarschuwde dat ze binnenkort de belastinginspectie op bezoek zullen krijgen.

Ondertussen is de AKP bezig met het creëren van een 'virtueel leger'. De partij kondigde in september aan dat ze 6000 internauten had aangenomen die zich moeten bezig houden met het promoten van de AKP op sociale media en Twitter.

Politieke macht over de rechtelijke macht

Op 15 februari werd een controversiële wet gestemd waardoor de Hoogste Raad voor Rechters en Openbare Aanklagers (HSYK) onder de controle komt van de minister van Justitie. Daardoor krijgt de regering macht over de benoeming en het ontslag van rechters en openbare aanklagers. Op die manier kan de AKP handig komaf maken met Gülenaanhangers binnen justitie en haar eigen mannetjes benoemen. Volgens de vicevoorzitter van de HSYK is de wet een ernstige schending van het democratische principe van de scheiding der machten.

De wet is bijzonder omstreden, de emoties liepen dan ook hoog op tijdens de debatten in het parlement. Op een bepaald moment ontstond er zelfs een vechtpartij, waarbij een oppositielid met een gebroken neus naar het ziekenhuis moest. De oppositie zegt dat ze de wet sowieso zullen aanvechten bij het grondwettelijk hof, zonder de bekrachtiging door president Gül af te wachten.

Een week later, op 22 februari, werden in het kader van het "democratiseringspakket" de beruchte "speciale rechtbanken" (ÖYM) afgeschaft, samen met andere bijzondere rechtbanken die opgericht werden onder de Turkse antiterrorismewet. Alle rechters en personeel van de speciale rechtbanken worden binnen de twee weken door de Hoogste Raad voor Rechters en Openbare Aanklagers (HYSK) overgeplaatst naar strafhoven. Ook belangrijke rechtszaken, waaronder de KCK-rechtszaken, Ergenekon, Balyoz ('Moker') en OdaTV, zullen overgedragen worden aan strafrechtbanken. Of dat wil zeggen dat de zaken overgedaan moeten worden is niet meteen duidelijk.

In eerste instantie juichten BDP en CHP de sluiting toe van de "speciale rechtbanken" – die ook Europa een doorn in het oog waren. Of het veel verschil zal maken voor de duizenden Koerdische politieke activisten die in het kader van de KCK-processen gevangen zitten, valt echter nog af te wachten. Critici zien het sluiten van de speciale rechtbanken vooral als een verdere zuivering van de rechtelijke

macht door de AKP.

Dit democratiseringspakket voorziet verder ook in een hele reeks andere wijzigingen: zo wordt het "illegaal afluisteren" bijvoorbeeld zwaarder bestraft (1 jaar i.p.v. een half jaar) en ook het "lekken van persoonlijke informatie" krijgt een zwaardere straf. Die wijzigingen lijken vooral voordelig voor de door telefoongesprekken geplaagde premier, in het MIT-wetsvoorstel dat even later volgde (zie hieronder) worden de bevoegdheden voor de MIT om af te luisteren daarentegen gevoelig uitgebreid. Verder moeten beklaagden voortaan binnen de 24 uur voor een rechter verschijnen en mogen rechtbanken enkel nog beslissingen nemen op basis van "concreet bewijs" i.p.v. op basis van "symptomen"... wat we dan weer enkel kunnen toejuichen.

De MIT als privé-inlichtingendienst

Tenslotte diende de AKP ook een wetsvoorstel in dat de Turkse inlichtingdienst MIT meer bevoegdheden zou geven, onder meer inzake het afluisteren van telefoongesprekken, het opvragen van gegevens en het opereren in het buitenland. Het omstreden MIT-wetsvoorstel werd echter op het laatste nippertje terug ingetrokken en in de ijskast gestoken tot na de verkiezingen. De kritiek was immers niet min. Zo vergeleek voormalig AKP-minister van Cultuur en Toerisme Ertuğrul Günay de vernieuwde MIT met JITEM, de illegale contraterrorisme eenheid die in de jaren '90 de Koerdische bevolking terroriseerde in het zuidoosten van Turkije en die verdacht wordt van duizenden onopgeloste moorden.

Als de AKP echter haar zin krijgt en de wet komt er na de verkiezingen door, dan zou de MIT nog meer beschermd worden tegen gerechtelijke vervolging. MIT-personeel vervolgen zou volgens het wetsvoorstel enkel nog kunnen mits toestemming van de premier, wat MIT-chef Hakan Fidan – die in februari 2012 nog ondervraagt werd – uit de wind zet. Maar ook undercoveragenten bij terroristische organisaties zouden bijvoorbeeld niet meer aansprakelijk zijn voor misdrijven die ze in die functie begaan.

Het oorspronkelijke voorstel om de MIT rechtstreeks onder de controle van de premier te brengen werd weliswaar al geschrapt, maar toch ziet de oppositie het MIT-wetsvoorstel als het opdoeken van de idee van aansprakelijkheid. "*De MIT wordt een privédienst van de premier,*" aldus CHP-parlementslid Engin Altay.

Verder zouden niet alleen staatsinstellingen, maar ook private instellingen en bedrijven zoals banken en mediahuizen, verplicht kunnen worden om al hun data, documenten, archieven, ... ter beschikking te stellen van de inlichtingendienst, zonder dat daar een gerechtelijk bevel toe nodig is. Eigen statuten, het bankgeheim, het journalistieke brongeheim, noch commercieel belang, zouden mogen ingeroepen worden om de vraag van MIT om informatie niet in te willigen.

Alles wat de MIT aanbelangt zou bovendien taboe worden. Er zouden zware gevangenisstraffen komen voor het lekken van geheime MIT-documenten en het schrijven over MIT-operaties. In het eerste voorstel was er sprake van maximum twaalf jaar, maar dat werd na een storm van protest ondertussen al 'afgezwakt' tot negen jaar gevangenisstraf. Niet alleen de journalist in kwestie maar ook de eigenaars van de media zouden strafbaar zijn.

Een voor de Koerden belangrijk punt is tenslotte dat de nieuwe wet de MIT toelating geeft om "structuren die de nationale veiligheid bedreigen, inclusief terroristische organisaties, te contacteren". Daardoor zou het legaal worden voor de MIT om te onderhandelen met PKK-leider Abdullah Öcalan. Dit is echter niet bepaald het "wettelijk kader voor onderhandelingen" waar de Koerden al zolang om vragen. BDP-covoorzitter Demirtaş haastte zich om de MIT-wet te verwerpen. "*Dit is niet wat we bedoelen met een wettelijke basis voor onderhandelingen en het is onjuist om de wet zou voor te stellen,*" aldus Demirtaş. "*Ten tweede is dit wetsvoorstel een ernstige bedreiging voor de democratische principes. We gaan er niet mee akkoord dat de wet wordt voorgesteld als een democratisering van Turkije of een versterking van de MIT. De wet dient als versterking van de macht van de premier en zijn regering. Als BDP zijn we hier resoluut tegen.*"

Kristel cuvelier is stafmedewerker van het Koerdisch Instituut Brussel. Met dank aan Cansu Karayel.

- Interview Peter Edel -

“De persoon Erdoğan is het probleem”

- Toon Lambrechts -

Het broeide al langer, maar sinds eind vorig jaar is de machtsstrijd tussen de Turkse premier Erdoğan en Fethullah Gülen, de leider van de invloedrijke Gülenbeweging, in volle hevigheid losgebarsten. Corruptieschandalen, samenzweringstheorieën en wederzijdse beschuldigingen, alles ligt op straat.

Op 17 december vorig jaar arresteerden agenten van het departement Financiële Misdaden maar liefst 47 mensen. Nu is de Turkse bevolking wel wat gewend als het gaat om corrupte politici, maar dit keer waren er heel wat belangrijke figuren in de regering Erdoğan betrokken, onder andere de minister van leefmilieu en enkele zonen van andere ministers. Sindsdien duiken er in de Turkse media regelmatig nieuwe corruptieschandalen op. Zelfs een van de zonen van Erdoğan zou betrokken zijn bij allerlei onfrisse praktijken.

De golf van arrestaties en onthullingen in de media kwam niet uit de lucht vallen. Erdoğan ziet er een aanval in van de Hizmet, de beweging van prediker Fethullah Gülen. Gülen, die al sinds 1999 in vrijwillige ballingschap in de VS woont, verkondigt een soort gematigde Islam. Andere verdenken hem van een dubbele, meer conservatieve islamitische agenda. De man is bijzonder invloedrijk, zowel in Turkije als erbuiten, onder meer via een netwerk van privé-scholen.

De corruptieschandalen maakten dat Erdoğan zijn regering moest herschikken. Maar in een beweging dwong hij een hele reeks politiemensen en rechters tot ontslag of overplaatsing, in een poging de invloed van de Gülenbeweging terug te dringen. Of dat lukt is nog maar de vraag, want de Hizmet heeft zich diep verankerd in de Turkse staat, in die mate dat men spreekt over een ‘parallelle staat’. Bovendien heeft Erdoğan de steun van Gülen nodig bij de verkiezingen in dit jaar. Interessante tijden, aldus Peter Edel, journalist en Turkije-kenner.

Het conflict tussen premier Erdoğan en de beweging van Fethullah Gülen komt de laatste maanden steeds scherper in beeld. Waren er vroeger ook al spanningen?

De eerste keer dat de alliantie tussen Gülen en Erdoğan barsten begon te vertonen was naar aanleiding van het Mavi Marmara-incident vier jaar geleden. (*Eén van de schepen van de vredesvloot die voor de kust van Gaza hardhandig werd tegengehouden door het Israëlische leger. Hierbij kwamen negen Turkse activisten om het leven.*) Erdoğan heeft toen een aantal gespierde uitspraken gedaan aan het adres van Israël, en dat is hem niet in dank afgenomen.

Het typeert meteen de verschillen tussen beide. Erdoğan en de AKP hebben hun oorsprong in de Milli Görüşbeweging die opgericht werd door oud-premier Necmettin Erbakan in de jaren ‘70. (Vrij vertaald: ‘Nationale Visie’, een beweging die ervoor pleit afstand te nemen van Europa en toenadering te zoeken tot andere moslimlanden) De Milli Görüş houdt er sterke antiwesterse denkbeelden op na. Ze zetten zich af tegen de EU en de VS, maar ook tegen Israël.

Gedurende de eerste jaren van het AKP-bewind zijn die ideeën wat op de achtergrond gebleven, maar later heeft Erdoğan zijn ware aard verraden. Gülen daarentegen heeft in de jaren ‘90 nog antiwesterse en zelfs antisemitische uitspraken gedaan, maar is daar later op terug gekomen, althans ogenschijnlijk, en heeft tegenwoordig erg goede banden met Israël. Hij neemt een voorbeeld aan de succesvolle Israëllobby in de VS. Dat sluit ook aan bij zijn pleidooi voor interreligieuze dialoog.

Er wordt vaak gezegd dat de Gülenbeweging gestuurd wordt door buitenlandse krachten, en dan met name de VS. Is dat louter een samenzweringstheorie of zit er een grond van waarheid in?

De mogelijke verbanden tussen Gülen en de CIA leiden tot veel discussie in Turkije. Naar mijn mening zijn er te weinig aanwijzingen om een samenwerking voor zeker aan te nemen, maar er zijn er dan weer te veel om de mogelijkheid te negeren.

Maar de connectie tussen Turkije en de CIA bestaat al langer natuurlijk. Er zijn genoeg aanwijzingen over contacten met de diepe staat en de rol van de CIA bij staatsgrepen.

De uitspraken van Erdoğan naar aanleiding van het Mavi Marmara-incident werden in de VS bijzonder slecht onthaald. Maar het is lang niet het enige probleem. Een ander punt is Syrië. Erdoğan heeft hemel en aarde bewogen om Obama te overtuigen een oorlog tegen Assad te beginnen, maar Obama is daar niet in meegegaan. Er zijn aanwijzingen dat Turkije wapens heeft geleverd aan Al Nusra, iets wat de VS niet kan appreciëren.

Verder is er de rakettenkwestie. Turkije wil luchtafweerraketten aankopen in China. De deal is nog niet rond, maar voor een NAVO-land is het een zeer controversiële stap om wapens te kopen in een land dat geen lid is van de NAVO. Dat doe je eigenlijk gewoon niet. Erdoğan brengt daarmee ook de eigen wapenindustrie in de problemen. China zou een deel van de levering uitbesteden aan Turkse bedrijven, maar die moeten dan een systeem ontwerpen dat niet compatibel is met de eigen wapeninfrastructuur. De deal met China maakt ook dat Amerikaanse banken zoals Merrill Lynch veel minder happig zijn om Turkije nog geld te lenen.

Een ander punt is de toenadering die Turkije zoekt bij de Shanghai Samenwerkingsorganisatie (SSO). Daar maken onder andere Rusland en China deel van uit, en Iran heeft een status als observator. Toen Erdoğan in december bij Poetin op bezoek was heeft hij heel demonstratief gezegd *"Take me to Shanghai"*. Nu lopen de meningen uiteen of dit een dreigement richting de EU was om de onderhandelingen over toetreding te hervatten, of dat Turkije een plaats in de SSO wil in naam van de Amerikanen.

Het is vooral Erdoğan's buitenlandse politiek die aan de basis van het conflict ligt?

Niet volledig. Beide partijen staan voor een soort postmoderne restauratie van het Ottomaanse rijk. Gülen gaat daar nog veel verder in en ziet dat wereldwijd. Turkije zocht in de jaren '90 al aansluiting bij de Centraal-Aziatische republieken, maar die hadden daar niet zoveel zin in. Erdoğan heeft zijn blik gericht op de Balkan en de Arabische wereld, wat ook deels zijn houding tegenover Israël verklaart. Dat heeft hem kortstondig wel wat populariteit opgeleverd, maar die is volledig verdampt.

Het fundamentele verschil ligt in essentie in hun houding tegenover het Westen. Erdoğan komt uit de Milli Görüş-beweging die diep antiwesters is. Gülen daarentegen heeft altijd al problemen gehad met Erbakan, de oprichter van Milli Görüş. In die mate zelfs dat toen de militairen in 97 Erbakan als premier aan da kant schoven, Gülen de kant van de militairen koos.

Nochtans leken de de AKP en het Hizmet van Gülen haast natuurlijke bondgenoten. Heeft Gülen wel mogelijke andere partners in het politieke landschap van Turkije?

Er zijn ook weinig ideologische verschillen tussen beide. Allebei zijn ze aartsconservatief en neoliberaal. Ze verachten linkse bewegingen. Als je bijvoorbeeld Erdoğan te keer hoort gaan tegen ongehuwd samenwonende studenten zal je Gülen hem niet horen tegenspreken.

Ik vermoed dat het echt om de persoon Erdoğan gaat, niet om de AKP. Hij wordt als een probleem gezien. President Gül staat dichter bij Gülen, en het zou kunnen dat de VS hem graag aan de macht zou zien komen. Dan hoeft er niet eens een andere partij in het spel te komen.

Aan de andere kant zie je wel dat de betrekkingen tussen de CHP en de VS erg verbeterd zijn de laatste tijd. Echter, tot een formele band tussen Gülen en de CHP zal het nooit komen. De achterban van de CHP heeft een bloedhekel aan Gülen. Maar wat zich achter de coulissen afspeelt is weer iets anders. Dat verloopt nooit formeel, maar werkt als een haast automatisch proces.

Vergeet niet dat Gülen in het verleden contacten heeft gehad met andere partijen, onder andere met premier Ecevit en president Özal in de jaren '80 en '90, en ook met premier Çiller in de jaren '90. Alleen zijn die nooit zover gegaan als de AKP. Toen Erdoğan aan de macht kwam werd hij geconfronteerd met een staatsapparaat dat nog volledig in handen was van het oude seculiere establishment. Op het moment dat hij premier werd heeft hij letterlijk gezegd dat "we nu de regering in handen hebben maar niet de staat". 'De staat' is iets dat veel verder reikt in Turkije dan in de EU, het is een heel machtig iets. Die staat bepaalde jarenlang de grenzen waarbinnen de regering zich mocht bewegen, en dat waren de normen van het kemalisme.

De Gülenbeweging heeft zich sterk verankerd in het staatsapparaat, in die mate dat Erdoğan spreekt over een 'parallelle staat'. Hoe is dat zover kunnen komen?

Erdogan zag zich geconfronteerd met het probleem dat hij de mensen niet had om de staat in handen te nemen. De achterban van de AKP is minder geschoold, daar kon hij niet terecht. Op dat punt had hij Gülen en zijn scholen nodig. De 'parallelle staat' verschilt met de 'diepe staat' op het punt dat die

Gülen sprak in december in een videoboodschap een beddua, een religieuze banvloek, uit over de regering Erdoğan.

laatste eerder in het leger en de veiligheidsdiensten verankerd zat terwijl de Gülenaanhang, de parallelle staat, zich eerder bij politie en justitie bevindt. Vandaar ook al die overplaatsingen bij de politie en justitie. Erdoğan gaat er met de botte bijl door. Maar het zit diep, het zal moeilijk worden voor hem. Veel hangt of van wat er de komende maanden nog naar buiten komt. Gülen pakt uit met corruptieschandalen, maar de Turkse publieke opinie is daar niet zo gevoelig voor. Erdoğan zal wel wat stemmen verliezen bij de verkiezingen, maar niet zoveel vermoed ik.

Speelt de Koerdische kwestie een rol in het conflict tussen Erdogan en de Gülnbeweging?

Absoluut. Gülen heeft niets tegen de Koerden op zich, zijn scholen bieden ook Koerdisch onderwijs aan. Ik vermoed dat hij zelfs te vinden zou zijn voor een onafhankelijke Koerdische staat. Maar dat moet er dan wel een op religieuze basis zijn, niet de seculiere staat die de PKK voorstaat. De Koerden hebben een hekel aan Erdoğan, maar nog meer aan Gülen. Twee jaar geleden heeft hij nog een Beddua, een soort vervloekingsgebed, uitgesproken waarin hij opriep de huizen van PKK-militanten in brand te steken. Dat is net geen oproep tot genocide.

Maar de Koerden kunnen ook niet onder de polarisering tussen de AKP en Gülen uit. Het idee dat de vijand van mijn vijand mijn vriend is heerst sterk hier in Turkije. Daarom dat je ziet hoe de PKK zich voorzichtig aan de kant van de AKP plaats. Hun enige kans op het voortzetten van de onderhandelingen ligt bij de AKP. Een vredesproces onder de CHP of de MHP is volgens mij uitgesloten. Ze kiezen het beste van het slechtste, in dit geval de AKP. Maar ze kunnen dat niet te openlijk doen want dat zou dan weer stemmen kosten aan de BDP. Nu al stemt dertig procent van de Koerden op de AKP vanwege hun islamitische ideologie. Erdoğan speelt daar op in, vandaar ook dat hij nu aanpapt met Barzani, de president van de autonome Koerdische regio in Noord-Irak.

Peter Edel woont en werkt in Istanbul. Hij publiceerde "De diepte van de Bosporus, een politieke biografie van Turkije" (2012, uitgeverij EPO, Antwerpen). Toon Lambrechts is freelance journalist en schrijft onder andere voor Knack en Mo Magazine.

De ‘voorlopige’ mislukking van Genève II

- Ludo De Brabander -

Genève II startte onder een slecht gesternte en het resultaat is er dan ook naar. De partijen gingen uit elkaar zonder enige overeenstemming over een politieke transitie. Die zou een uitweg kunnen bieden uit de desastreuze burgeroorlog. Maar, zo klinkt het aan de kant van optimisten, is het op zich niet al een voortgang dat er überhaupt onderhandeld wordt?

Of er over enkele dagen een nieuwe onderhandelingsronde komt, zoals voorgesteld door VN Gezant Lakhdar Brahimi, blijft vooralsnog onzeker. De Syrische regeringsonderhandelaars wilden zich daar niet op laten vastpinnen. Daarbij zal de ‘geheime’ beslissing van het Amerikaans Congres om wapens te leveren aan de ‘gematigde’ oppositie zeker niet bijdragen tot een klimaat van vertrouwen, waar nu reeds zoveel gebrek aan is.

Bij de start van de onderhandelingen op 22 januari waren beide kampen het eens om het slotcommuniqué van Genève I (30 juni 2012) als basis te gebruiken. Daarin kwamen de vijf permanente leden van de VN-veiligheidsraad, vertegenwoordigers van de EU en de Arabische Liga een aantal te nemen stappen en maatregelen overeen: de vorming van een transitieregering met daarin leden van de regering en de oppositie, een herziening van de grondwet en het wettelijke apparaat, vrije verkiezingen en de volledige vertegenwoordiging van vrouwen in alle aspecten van de transitie.

Het regende verwijten over en weer, maar dat was te verwachten. De regeringsonderhandelaars verweten de oppositie dat ze alleen uit zijn op het aftreden van Assad en zo van meet af aan op een mislukking van de conferentie aansturen. Volgens het regeringsvoorstel moet de transitie focussen op de soevereiniteit van het land en kan er geen sprake zijn van buitenlandse interventie. Syrië moet evolueren in een pluralistische en democratische richting.

Tot slot moet het terrorisme verworpen worden. Dat laatste vormde duidelijk de grootste focus van de regering, die nagenoeg elke gewapende strijd als ‘terrorisme’ bestempelt. De oppositie legde daarentegen de nadruk op een overgangsperiode zonder huidig president Assad. Voor de regeringsonderhandelaars is dat een brug te ver. Van het vertrek van Assad, zoals ook de VS eisen, kan volgens minister van Buitenlandse Zaken, Walid Moallem, alleen sprake zijn als dat “beslist wordt door het Syrische Volk”.

Regime nog altijd stevig in het zadel

De figuur van Assad, symbool van het Syrische regime, zorgt voor grote verdeeldheid. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, John Kerry, stelde meermaals zijn veto over Assad want met hem is er geen “weg naar vrede”. Op het terrein loopt het echter anders en zit Assad stevig in het zadel.

Waarom zou hij vertrekken als zijn troepen 13 van de 14 provinciale hoofdsteden in handen hebben, terwijl ze daarnaast ook geleidelijk aan de districten in Damascus, Aleppo en Homs die in 2012 in handen van de rebellen zijn gevallen, terug aan het innemen zijn? Dat vraagt Patrick Cockburn, journalist van de Britse krant The Independent, zich vanuit Damascus af.

Bovendien zijn tijdens de jongste maanden verschillende oppositiegroepen onderling slaags geraakt. Zo vechten de radicale jihadisten van de Islamitische Staat van Irak en de Levant (ISIL) ten noorden van Aleppo met brigades van het Vrije Syrische Leger over de controle van de aanvoerlijnen naar Turkije. Zowel politiek als militair is de oppositie zwak en verdeeld.

Mensenrechtenschendingen en diplomatieke manoeuvres

Wellicht niet helemaal toevallig werd net voor en tijdens de conferentie bezwarend materiaal gepubliceerd over zware mensenrechten-

schendingen waaraan het Syrische regime zich zou bezondigd hebben. Het ging om een als 'vertrouwelijk' gelabeld rapport van enkele voormalige rechters van diverse internationale straftribunalen. Het rapport bevat foto's die moeten aantonen dat er op 'industriële schaal' Syrische gevangenen worden vermoord.

Meteen daarna kwam Human Rights Watch met een tweede rapport, ditmaal over de grootschalige vernietiging van hele wijken in en rond Syrische steden. Bedoeld of niet bedoeld, de regeringsonderhandelaars zagen hierin een manoeuvre om hun geloofwaardigheid en onderhandelingspositie te ondergraven. Het is overigens twijfelachtig of dit in Syrië zal leiden tot meer steun voor de oppositie.

Ook aan de andere kant maken verschillende gewapende milities zich schuldig aan de zwaarste mensenrechtenschendingen. Zo waren er onlangs weer slachtpartijen in Adra, een stad ten noorden van Damascus. Voor veel Syriërs zijn beide kampen verantwoordelijk voor de vernietiging van hun land. De blokkades van hele wijken is eveneens een praktijk die door beide kampen wordt toegepast. Het gaat om een tactiek die een gevolg is van een gebrek aan materieel en manschappen. Daarnaast is het ook een uiting van de militaire impasse waarin het conflict is terechtgekomen. Over enkele van die blokkades, namelijk het stadscentrum van Homs en het Palestijnse vluchtelingenkamp Yarmoek, zijn op de conferentie zogenaamde 'vertrouwenwekkende maatregelen' gesloten die soelaas moeten brengen voor de achtergebleven uitgehongerde bewoners.

Op het terrein laat de ernstige uitvoering daarvan op zich wachten, waarbij beide kampen elkaar de schuld geven. Het humanitaire lijden is in dit conflict, niet voor de eerste keer, de inzet van een politiek spel. Op de conferentie en in de media ging veel aandacht naar de nood aan medicijnen en voedsel voor de naar schatting 2500 slachtoffers van een blokkade in het oude stadscentrum van Homs door regeringstroepen.

De oppositie hield zich evenwel op de vlakte over de blokkade tegen 45.000 sjiieten in de steden van al-Zahraa en Nubul net buiten Aleppo. Dat was ook het geval in de westerse media, waar vooral de Amerikaanse beschuldigingen aan het adres van Assad een echo kregen.

Militaire en politieke impasse

Moest de regering geloven in een militaire overwinning, dan zou ze wellicht niet aan de onderhandelingstafel plaatsnemen. Uiteenlopende rebellengroepen, van het Vrije Syrische Leger tot aan Al Qaeda-verbonden milities controleren nog steeds grote stukken grondgebied in het noorden en het oosten van het land. Het Syrische leger beschikt over onvoldoende troepen om deze gebieden te heroveren.

Dat verklaart waarom het moet teruggrijpen naar het wapen van de blokkade of – zoals dat op verschillende plaatsen het geval is – een wapenbestand sluit met lokale milities. Paradoxaal genoeg zou de militaire impasse wel eens de sleutel kunnen zijn om uit de politieke impasse te geraken. Met de nodige dosis optimisme zou je kunnen zeggen dat er ondanks alles toch een voorzichtige opening is gemaakt. *"Er is zeker en vast overeenstemming over een transitieregering,"* aldus de Syrische Academicus Yazan Abdullah uit het Verenigd Koninkrijk die de onderhandelingen in Genève bijwoonde. *"De vraag is in welk kader. Zal het een transitieorgaan zijn dat boven de huidige grondwet staat of een transitieregering die verantwoording moet afleggen aan de huidige grondwet (zoals de regering dat wil, nvdr)? Dat is een groot verschil."*

Zwakke en verdeelde oppositie

Maar zelfs al zou het tot een akkoord komen, dan is het nog maar de vraag in welke mate zo'n akkoord gedragen zal worden op het terrein. De Syrische Nationale Coalitie voor de Revolutionaire en Oppositiekrachten die namens de oppositie aan de onderhandelingstafel zat, vertegenwoordigt er maar een klein deel van. Ze is intern sterk verdeeld. Een week voor de onderhandelingen was amper de helft van de leden voorstander om aan de onderhandelingen deel te nemen. Bovendien moet de Coalitie heel wat – dikwijls vergeefse – inspanningen leveren om invloed te verwerven op de strijdende milities op het terrein. Haar zwakte is dat ze erg afhankelijk is van hun steun als het ooit tot een akkoord zou komen.

Het andere oppositieplatform, het 'Nationale Coördinatiecomité voor een Democratische Verandering' (NCCDV), waarin linkse en nationalistische partijen zetelen, stuurde zijn kat naar Genève. Dit platform is nochtans al jaren de meest uitgesproken voorstander van politieke onderhandelingen en kant zich tegen de militarisering en het sektarisch karakter van het conflict. Het NCCDV was er niet over te spreken dat het Westen alleen de Syrische Nationale Coalitie als onderhandelaar van de oppositie wilde erkennen, een deelname was dus enkel mogelijk onder haar hoede.

Bovendien spraken de VS hun veto uit over de deelname van de Koerdisch Hoogste Comité (KSC), die in het noorden van Syrië een autonome zone heeft geïnstalleerd die het ook militair controleert. Volgens woordvoerder Haytham Manna was er

bijgevolg geen sprake van een onafhankelijke en representatieve delegatie, maar stond de oppositie 'onder controle' van de VS en Saudi-Arabië. Die bepalen zo ook de termen van de onderhandelingen, en daarmee de mislukking ervan. Volgens Manna heeft de Syrische Nationale Coalitie al "lang alle populaire steun kwijtgespeeld".

Veto's en wapenleveringen hypothekeren politiek proces

Het veto van de VS, Saudi-Arabië en de Syrische Nationale Coalitie over de deelname van Iran droeg ook bij tot het hypothekeren van de onderhandelingen. Iran is de belangrijkste steunpilaar van het regime in Damascus, zowel financieel als logistiek. Een akkoord zonder instemming van Iran zou dan ook een kort leven zijn beschoren. De grote rivaal van Iran, Saudi-Arabië, mocht dan wel weer deelnemen. De buitenlandse belangen en de militaire inmenging vormen de grootste obstakels voor een duurzame vrede.

De regeringsonderhandelaars toonden zich verontwaardigd over de 'geheime' beslissing van het Amerikaans Congres om wapens te leveren aan de gematigde oppositie. De VS willen met de wapenleveringen een dubbele slag slaan: de opmars van de jihadisten ten koste van de gematigde opposanten tegengaan alsook hun militaire en politieke positie verstevigen. Een gevaarlijke gok die niet alleen verdere onderhandelingen in gevaar kan brengen, maar ook het omgekeerde effect kan bereiken. Op het terrein is het een illusie om te denken dat de wapens niet in 'verkeerde handen' (Al Qaeda en aanverwante) zullen vallen. In de praktijk wisselen gewapende milities nogal gemakkelijk van kamp en zijn veel van de wapens in jihadistische handen buitgemaakt na gevechten met andere rebellen.

Ludo De Brabander is Midden-Oosten-kenner en stafmedewerker van Vrede vzw. Oorspronkelijk verschenen op Vrede.be

"De Koerden zijn niet vertegenwoordigd op Genève II"

Hoewel de Volksraad voor West-Koerdistan (PCWK) en de Democratische Eenheidspartij (PYD) hun best hebben gedaan om als een aparte Koerdische delegatie deel te nemen aan de onderhandelingen van Genève II werden ze uiteindelijk niet uitgenodigd.

Turkije stelde dat de PYD beter kon deelnemen aan de delegatie van de Syrische Nationale Coalitie, waar de PYD voor bedankte. Amerika meende dan weer dat de Koerden maar moesten deelnemen aan de delegatie van het regime, wat evenzeer geen optie was voor de PYD, die resoluut stelt dat ze niet willen samen werken met Assad.

De Volksraad (PCWK) en de PYD hadden gehoopt dat de verschillende Syrische Koerdische partijen als één blok naar Montreux hadden kunnen gaan, nl. onder de paraplu van het Koerdische Hoogste Comité (KSC), een overkoepelend orgaan van de Volksraad en haar grote rivaal, de Koerdische Nationale Raad (KNC), zelf ook een federatie van verschillende Syrische Koerdische politieke partijtjes die gesteund wordt door Mesûd Barzanî, de president van Iraaks Koerdistan (KRG). Dat Koerdische Hoogste Comité had terecht kunnen zeggen dat ze de Syrische Koerden vertegenwoordigen.

In plaats daarvan heeft de KNC zich laten overhalen om deel te nemen aan de delegatie van de door het westen gesteunde Syrische Nationale Coalitie. PYD-covoorzitter Salih Muslim vindt echter dat "*de Syrische Nationale Coalitie niet representatief is voor de Syrische bevolking*" daar de coalitie in Turkije opgericht werd en vele van haar leiders al lang in het buitenland wonen. Bovendien blijft het nog de vraag in hoever de SNC de verschillende oppositiemilities een wapenstilstand kan opleggen.

De grootste belemmering om samen te werken met de SNC is volgens de PYD dat ze geen garanties wil geven over Koerdische rechten in een nieuw Syrië. "*Ze zeiden dat (Koerdische rechten) besproken moeten worden in het nieuwe Syrische parlement en dat er een referendum moet komen. Maar als je met 20 miljoen mensen moet beslissen over (het statuut van) drie miljoen mensen, dan zullen ze natuurlijk "neen" zeggen.*"

Ook binnen de KNC was er al bij voorbaat weinig hoop om de Koerdische kwestie ter sprake te brengen tijdens de onderhandelingen. "*Tijdens een bijeenkomst (van de KNC) met de Russische minister van Buitenlandse Zaken, hebben de Koerden de Russen gevraagd om de oppositie te overtuigen om de Koerdische kwestie te agenderen, maar tot nu toe weigert de coalitie dat,*" zei Ashti Malky van de Koerdische Eenheidspartij in Syrië (Yeketî) – die in de KNC zit – aan Al-Monitor.

Aan de vooravond van de onderhandelingen waren de KNC-partijen zelf al sceptisch over de vraag of de SNC zich wel zou bekommeren om Koerdische rechten. "*Als het over de Koerden gaat is de oppositie niet veel beter dan het regime,*" zei ook Welid Sexo van de Koerdische Vrijheidspartij.

Niet zo verwonderlijk dus dat ook wat de "Koerdische kwestie" betreft de tweede ronde van de Genève II-onderhandelingen voorlopig "zonder resultaat" is geëindigd. *(KC)*

Human Rights Watch in Rojava

-Mutlu Civiroglu -

Een delegatie van het in New York gevestigde Human Rights Watch (HRW) bezocht midden februari de Koerdische regio's van Syria, Rojava genaamd, waar de Democratische Eenheidspartij (PYD), met de hulp van haar gewapende vleugel, de Volksbeschermingseenheden (YPG), een autonome Koerdische overheid heeft uitgeroepen. Fred Abrahams, speciaal adviseur van HRW, besprak de bevindingen van de delegatie in een interview met de Koerdische nieuwssite Rudaw.

Wat was het voornaamste doel van jullie bezoek aan Rojava?

Het voornaamste doel was om kennis te nemen van de situatie daar, want het was onze eerste keer in de Koerdische regio's. Dit was dus een kans voor ons om de situatie ter plaatse te bekijken en om te praten met lokale actoren die, zoals je weet, nu lokale bestuursstructuren en een administratie voor Rojava aan het oprichten zijn. Zij zijn in feite de facto de autoriteit op het terrein, zowel militair via de YPG, als politiek via de PYD. De belangrijkste boodschap die we voor hen hebben is dat wanneer je de lokale autoriteit bent, hiermee wettelijke verantwoordelijkheden gepaard gaan. Er zijn internationale mensenrechtenstandaards die je verplicht bent te respecteren. Wij wilden op de eerste plaats zien hoe ze het in dat opzicht doen, met hen praten over deze verplichtingen, de omstandigheden documenteren en met de lokale autoriteiten manieren bediscussiëren om deze te verbeteren.

Wat waren jullie bevindingen?

Er zijn er enkele positieve en enkele negatieve punten. Een goede zaak is eerst en vooral dat de veiligheidssituatie in het uiterste noordoosten veel, veel beter is dan in de meeste delen van Syrië. Nu wil dit niet zeggen dat de veiligheidsituatie daar zeer goed is, maar vergeleken met andere delen van het land is ze relatief stabiel. Natuurlijk zijn er uiteraard nog altijd aanvallen met autobommen en andere gewelddadige voorvallen en gevechten in de periferie.

Op vlak van de mensenrechten, hebben we een aantal zaken vastgesteld die problematisch zijn. We hebben hierover rechtstreeks met de autoriteiten gepraat. Eén van de eerste zaken is wat ik politiek pluralisme en respect voor vrije meningsuiting zou noemen. Ik denk dat één van de belangrijkste kwesties voor de PYD en de Democratische Samenlevingsbeweging (TEV-DEM) de overgang is van een oppositiegroep – en gewapend verzet – naar een bestuursstructuur die al de burgers vertegenwoordigt. Dit betekent het respecteren van verschillende visies en politieke activiteit, het toelaten van verschillende media en vrijheid van vereniging. Er heerst nog altijd een grote intolerantie voor afwijkende politieke activiteiten. Maar er is uiteraard wat verbetering.

Ten eerste waren wij enkel in Jazira (de provincie Hasakah). Omwille van veiligheidsredenen konden we immers niet naar Kobanî (Ayn al-Arab) en Afrîn gaan. In Jazira hebben we geen meldingen van politieke gevangen, wat goed is. Er waren ook enkele vrijlatingen na de overeenkomst in Erbil. Maar we hebben enkele aanwijzingen dat er nog steeds politieke gevangen zijn in Afrîn. Het is echter moeilijk om dat te zeggen – alleen omdat je een politieke activist bent bij de Koerdische Democratische Partij van Syrië (PDKS), de Koerdische Eenheidspartij van Syrië (Yekiti) of een andere partij, wil dat nog niet noodzakelijk betekenen dat je ook een politieke gevangene bent.

Politici en lokale functionarissen beweren dat wanneer sommige mensen gearresteerd worden vanwege criminele activiteiten, zij het label van "politieke activist" trachten te gebruiken om vervolging te voorkomen. Zijn jullie dit tegengekomen?

Ja, ik denk dat dat waar is. Kijk, het is zeer eenvoudig om te roepen dat het om een politieke aanval gaat. Dat is waarom we deze gevallen moeten onderzoeken – omdat je lid bent van een oppositiepartij, betekent dat nog niet dat je de wet niet kan overtreden.

Voor ons ligt het punt niet bij de vraag of men lid is van de oppositie, maar of de rechtsgang gerespecteerd is. Eén van de problemen die we bijvoorbeeld vaststelden is dat lokale autoriteiten hun wetten proberen te veranderen. Ze passen een combinatie toe van de Syrische wetgeving, enkele andere wetten uit andere landen en wat zij het sociaal contract noemen – in principe het constitutioneel document dat ze ingevoerd hebben. Het probleem is dat er enorme verwarring heerst onder juridische experten, advocaten, rechters – en zelfs en vooral onder gevangenen – over welke wet nu juist wordt toegepast. Dit kan de deur openen voor misbruik of arbitraire toepassing van die wetten. Ik denk dat dat een groot probleem is.

Eén van de dingen die we hen voorstelden was: Kijk, we weten dat de Syrische wet heel wat problemen heeft. Er zijn veel aspecten van de wetgeving die de internationale mensenrechten schenden, zeker de discriminatie van de Koerden. Dus dat deel van de wet hoef je niet over te nemen. Maar het merendeel van de Syrische wetgeving is ok. Ik denk dat 90 tot 95 procent ok is wanneer we het hebben over normale misdaden zoals diefstal en zelfs moord.

Dit zijn standaardwetten die, geloof ik, overgenomen zijn van de Franse strafwet. Nu is het niet het goede moment om wetshervormingen door te voeren. Het land is in oorlog, de politieke situatie is niet stabiel. In de toekomst kan je de wetten veranderen, maar nu is het niet het moment om deze vraag te stellen. In plaats van snelle veranderingen te willen, moet dit stap voor stap gebeuren.

"Ik denk dat één van de belangrijkste kwesties voor de PYD en de Democratische Samenlevingsbeweging (TEV-DEM) de overgang is van een oppositiegroep – en gewapend verzet – naar een bestuursstructuur die al de burgers vertegenwoordigt. Dit betekent het respecteren van verschillende visies en politieke activiteit, het toelaten van verschillende media en vrijheid van vereniging."

Hoe was de reactie van de autoriteiten? Stonden ze open voor jullie suggesties?

De reacties waren gemengd. Er was wat begrip maar ook een sterke ideologische verdediging van het project. Ik denk dat deze aanpak voortkomt uit de traditie van de beweging en dat is wat ik bedoel als ik praat over het verschuiven van een beweging naar een overheidsstructuur. Dat zijn twee verschillende karakters.

We bezochten twee gevangenissen en ik geef hen krediet voor het openen van de deuren van die gevangenissen. Ik wil de samenwerking erkennen die we kregen bij het bezoek. De gevangenisomstandigheden waren er over het algemeen goed. Het blijft weliswaar een gevangenis in Syrië – dat is geen plaats waar je graag wilt zijn. Maar we vonden geen bewijs van serieuze problemen. Gevangenen zeiden dat ze goed behandeld werden. Ze hadden genoeg eten, ze klaagden niet over fysiek geweld enzovoort. Maar een aantal personen die we interviewden die terug vrijgelaten waren, wezen ons wel op het gebruik van geweld tijdens hun arrestatie. Dit is een traditie van het Syrische systeem, dat steunt op gedwongen bekentenissen en het is typisch voor de regio! Ik begrijp dat een deel van het probleem is dat ze geen professionele politie hebben – het is niet alsof ze daar CSI of een forensisch lab hebben voor professioneel politieonderzoek.

Maar toch is het illegaal! Slagen tijdens het verhoor zijn tegen het sociaal contract. Het is zelfs tegen de Syrische wet en tegen internationale standaards. We hebben het er zeer direct met hen over gehad en ik kan je zeggen dat ze het niet ontkenden. Ze zeiden: "*Kijk, dit is onze transitie. We moeten beter doen, leren, vooruitgaan.*" Dat is ok, maar het is geen excuus. Dus we gaan er op aandringen, ze kunnen beter.

De andere kwestie die we onder de loep namen is die van kindsoldaten. Vooraleerst, de regelementen van zowel de YPG als de Asayish, de Koerdische politie, verbieden het inzetten van kinderen onder 18 jaar. De Koerdische Arbeiderspartij (PKK) in Turkije ondertekende ongeveer een jaar geleden een publieke verbintenis om geen kindsoldaten te gebruiken met een organisatie genaamd 'Genava Call'. De YPG onderhandelt momenteel met Geneva Call om hetzelfde te doen.

Daarnaast verspreide de YPG in december 2013 een bevel aan al haar leden dat ze geen minderjarigen mogen aanvaarden. Dit is zeer positief en welkom. Maar we hebben gedocumenteerd dat het probleem blijft bestaan. Ik geloof wel dat ze gestopt zijn jongere kinderen te gebruiken. Je ziet bijvoorbeeld geen jongere kinderen aan controleposten. Tevoren waren er zelfs kinderen van 12 jaar gespot, door andere waarnemers. Maar na het bevel denk ik dat ze daarmee gestopt zijn. Maar we hebben nog gevallen vastgesteld onder de 18, sommigen waren 17, misschien 16.

Hoe rechtvaardigen ze het inzetten van minderjarigen?

Ze zeggen: "*Deze personen zijn vrijwilligers. Deze kinderen willen bijdragen aan onze zaak en willen niet naar huis.*" Dat is eigenlijk waar. We spraken met de moeder van één van de kinderen. Ze zei dat

ze haar kind weg had gehaald en dat deze terugliep. Hij is 17 en wil vechten of deel uitmaken van de beweging. Dat is ok maar de commandant zou het kind niet mogen aanvaard hebben. De richtlijn is dat als je geen 18 bent, je politiek, journalistiek of humanitair werk kan doen, maar je kunt niet deelnemen aan gevechten. We denken eerlijk gezegd dat ze beter kunnen aangezien ze goed georganiseerd zijn. Als ze willen kunnen ze het stoppen.

Stelden jullie nog andere problemen vast?

Er zijn twee andere zaken die we hebben bekeken. Teneerste de aanvallen door terroristische groeperingen. Er vond een autobomaanval plaats op een lokale functionaris, Abdulkerim Omar. We hebben Omar ontmoet en hij was niet gewond, maar een andere man werd gedood. We hebben zijn familie ontmoet – hij was vader van vijf kinderen en was op het verkeerde moment op de verkeerde plaats. Het spreekt voor zich dat dit serieuze mensenrechtenschendingen zijn, gepleegd door verschillende islamistische en terroristische groepen.

De andere kwestie zijn de grenzen. Ik heb begrepen dat de lokale overheid met de Iraakse regering is overeen gekomen om de grensovergang in Tel Koçer (Yarubiya) te openen. Dat was uitstekend nieuws. Ik ben niet zeker hoeveel in Yarubiya kan passeren vanwege de veiligheidssituatie aan de Iraakse zijde, maar dit is zeker een positieve stap. Zoals je weet houdt Turkije de grenzen zo goed als dicht. We stelden vast dat Turkije de Şenyurtovergang met Dirbêsiyê eens per maand opent, laatst op 5 februari. Koerden in Turkije zamelen hulp in en leveren deze dan eens per maand aan Rojava via deze grenspost. Maar eens per maand is compleet onvoldoende!

Hebben jullie de Turkse regering gevraagd de grenzen regelmatiger te openen?

Dat hebben we absoluut gedaan. We begrijpen de politiek die er achter zit, maar het probleem is dat de politiek mensen doet lijden. We geloven dat de grenzen zouden moeten worden geopend voor hulp. Mensen verhongeren niet, maar er is een reëel tekort aan essentiële voedingsmiddelen en medicijnen. Zo is bijvoorbeeld de voorraad babymelk schaars. Als je lijdt aan een chronische ziekte of diabetes zit je echt in de problemen. Het is zeer moeilijk om deze basisgeneesmiddelen te verkrijgen en het is de schuld van Turkije dat sommige van deze medicijnen buiten houdt.

De kwestie van de grens in Fishkabur (Irak) is zeer netelig. Ik denk eerlijk gezegd dat de Koerdische Regionale Regering (KRG) meer kan doen om hulp binnen te laten stromen. Dit alles is het gevolg van slordige politiek. Het is een echte schande dat mensen niet kunnen krijgen wat ze dringend nodig hebben! Ik heb gezien dat er een pontonbrug was over de rivier die nu afgebroken is. We geloven dat de KRG meer kan doen om hulp binnen te laten. Er komt een beetje hulp binnen, maar niet genoeg.

Hebben jullie ook de KRG gecontacteerd om meer te doen aan deze situatie?

Ja, zeker. We denken dat zowel Turkije als de KRG de politiek aan de kant moet schuiven en mensen in nood moet helpen. De grenzen sluiten maakt de situatie erger.

Wat stelden jullie vast in verband met de situatie van de vrouwen?

Het meest voor de hand liggende antwoord op deze vraag zijn de vrouwelijke strijders van de YPG en de Asayish en het gestelde engagement voor gendergelijkheid in het TEV-DEM-project. Eerlijk, als een concept is het ongelofelijk welkom en zeer verfrissend. Het is zo verschillend van andere landen en gebieden in de regio. Ik denk echter dat het niet zo diep geworteld is als wordt voorgesteld. Er staat weliswaar een man en een vrouw aan het hoofd van al de instituties. Ze hebben een quota voor vrouwen op 40% gezet in verschillende instituties. Maar de leidende autoriteiten neigen nog steeds mannen te zijn. Het is dus een verbetering, maar ik zou niet zeggen dat het de gelijkheid is die zij beweren dat het is. Wat vrouwenrechten betreft ben ik bang dat we verder niet genoeg tijd hadden om zaken als bijvoorbeeld huiselijk of seksueel geweld te onderzoeken. We waren er maar voor vijf dagen.

Hoe zit het met de situatie van minderheden, zoals de Christenen?

De situatie is zeer goed. Dit zal ook het onderwerp zijn voor onze volgende reis. We hadden simpelweg geen tijd om sommige van de Assyrische of andere gemeenschappen te bezoeken. Kijk, ik moet je één ding vertellen. Al de autoriteiten in Rojava staan er sterk op om andere groepen en partijen te betrekken. Vrijuit gezegd, ik denk dat dat waar en welkom is. Maar volgens mij is de PYD duidelijk de dominante politieke macht. Ik wil terugkomen op een overkoepelend probleem; de mogelijkheid van de PYD om te evolueren van een oppositiebeweging tot een bestuurslichaam, of tot de creatie van autoriteiten, systemen en structuren die iedereen zouden vertegenwoordigen. Dit zal een proces zijn.

Bestaan er organisaties die trainingen kunnen bieden aan de autoriteiten in Rojava? Zouden de autoriteiten deze verwelkomen?

Ik ken maar één groep die zoiets doet. Het is een juridische groep genaamd 'Kurdish Center for

Studies & Legal Consultancy', ook gekend als YASA. Het is een organisatie van Koerdische advocaten gebaseerd in Europa en zij bieden enkele juridische trainingen aan. Volgens mij staan de autoriteiten in Rojava er open voor. Ze willen verbeteren. De uitdaging is of de PYD en de YPG een atmosfeer van openheid, tolerantie en coöperatie onder de partijen zullen creëren en of ze ruimte voor andere politieke groepen en ideeën zullen laten. Ik denk dat de duurzaamheid van hun project daar van afhangt. Dat klinkt als een politiek statement, maar dat is het niet! Ik spreek vanuit een mensenrechtenperspectief dat het cultiveren van een atmosfeer van inclusie en bemiddeling en het tolereren van verschillende visies en activiteiten nodig heeft.

Ik heb gehoord dat jullie ook de incidenten in Amûdê hebben onderzocht. Is dat waar?

Ja, dat is waar. We hebben ook Amûdê bezocht en we zijn nog steeds bezig met het bestuderen van al het bewijsmateriaal. We zijn bezorgd om mogelijk buitensporig geweld, maar we moeten de details onderzoeken om vast te stellen of er geweld is gebruikt. De YPG beweert dat één van hun strijders is omgekomen. De tegenbewering is dat deze man gestorven is in de gevechten in Hasakah en niet tijdens de protesten. We kunnen nog geen conclusies trekken. We zullen het bewijsmateriaal bekijken en hopelijk duidelijkheid kunnen scheppen.

Jullie trip naar de regio kwam na de aankondiging van lokale autonomie in de regio. Wat heeft u daarover te melden?

Ik denk dat de PYD een zeer sterke rol speelt in de autonomie. Niemand zal dit ontkennen. Volgens mij spelen ze een grotere rol dan dat ze zelf toegeven – het is niet zo pluralistisch als de administratie claimt. Maar het is ook waar dat het niet enkel de PYD is. Er zijn ook andere partijen. Dus ik kom weer terug tot mijn voornaamste punt: zal het echt een administratie worden die regeert en niet heerst, dat zijn twee verschillende zaken. Ik zou zeggen dat de PYD de sterkste kracht op het terrein is, dat is duidelijk. Hun invloed is de sterkste binnen de regeerstructuren.

Hoe zit het ten slotte met de aanwezigheid van Assads regime in Rojava? In Qamişlo is er een zekere aanwezigheid van het regime. Wat is uw blik hierop?

Assads troepen zijn aanwezig op drie plaatsen in Qamişlo. Eén is in het centrum, ze noemen dat het 'veiligheidsplein'. Ik denk dat dit ook enkele Arabische wijken omvat. De tweede is aan de grensovergang met Turkije. De derde is de luchthaven. De luchthaven is belangrijk. Het VN Wereld Voedsel Programma heeft enkele weken geleden een luchtbrug voor humanitaire hulp opgezet via deze luchthaven. Koerdische autoriteiten vertelden ons dat ze geen ene gram hiervan gezien hebben – geen graan of rijst! Dus al de hulp werd elders uitgedeeld. Ik veronderstel naar door de regering gecontroleerde gebieden, maar ik weet het niet zeker. Maar het ging zeker niet naar de Koerdische gebieden! Het regime is er dus aanwezig, maar zoals je weet, is er een soort overeenkomst. De Asayish en de regeringstroepen passeren elkaar soms in de straat en tolereren elkaar. Er is dus voorlopig één of andere overeenkomst om elkaars aanwezigheid toe te staan.

"Assads troepen zijn aanwezig op drie plaatsen in Qamişlo. Eén is in het centrum. De tweede is aan de grens met Turkije. De derde is de luchthaven. Het VN Wereld Voedsel Programma heeft enkele weken geleden een luchtbrug voor humanitaire hulp opgezet via deze luchthaven. Koerdische autoriteiten vertelden ons dat ze geen ene gram gezien hebben – geen graan of rijst! "

Wat zou de reden voor zo'n overeenkomst kunnen zijn?

Voor mij is het zeer duidelijk dat zij op dit moment geen belang hebben in confrontaties, behalve met hun gemeenschappelijke vijand, de islamistische troepen. Er is dus een wederzijds begrip om elkaar te tolereren. Het is onvoorspelbaar hoe lang dit zal duren. Ik denk zolang als hun gemeenschappelijke vijand.

Afsluitend, is jullie verteld over mensen-rechtenschendingen door jihadisten?

Ja, ten eerste de willekeurige aanvallen omdat die vaak burgerdoden maken. Maar daarnaast natuurlijk ook ontvoeringen van burgers, die nog steeds af en toe plaats vinden en in het verleden vaak gebeurden. En ten slotte de mishandelingen van gevangenen. Ik zag recente verslagen van verschrikkelijke moorden en onthoofdingen van vier YPG-strijders. Ik denk dat het in Afrîn was. Dat is een extreme oorlogsmisdaad. Je moet gevangenen humaan behandelen. Het laatste wat ik wil zeggen is dat we Ras al-Ayn of Serêkanîye niet hebben bezocht, maar ik weet dat ze in die stad klagen over de plunderingen van een ziekenhuis. Toen de islamistische troepen in de stad waren, hebben ze uit een ziekenhuis al het medisch materiaal gestolen. Dat is uiteraard een serieuze overtreding. Het was een burgerziekenhuis en ze lijden er nog steeds onder.

Vertaling Koerdisch Instituut Brussel.

Zuid-Koerdistan op weg naar financiële onafhankelijkheid

- Paul Vanden Bavière -

Sedert eind januari 2014 stroomt er Zuid-Koerdische olie via een pijpleiding naar de Turkse oliehaven Ceyhan aan de Middellandse Zee. Daarmee heeft de Koerdische Regionale Regering in Irak een belangrijke stap gezet op de weg naar financiële onafhankelijkheid van de centrale Iraakse regering. En een stap naar nog grotere autonomie van de Koerdische Autonome Regio in Irak. Misschien zelfs naar onafhankelijkheid als de regering in Bagdad en de in de regio aanwezige mogendheden zouden laten begaan.

Autonomie, en meer nog onafhankelijkheid, is de droom van de Koerden in Irak. Na herhaalde opstanden werd er in 1970 een fictieve autonome regering en parlement ingesteld in Erbil, de hoofdstad van het autonome gebied. Een echte kans kregen de Koerden in februari 1991 nadat een westerse coalitie de Iraakse troepen verdreef uit Koeweit. In de nasleep kwamen de sjiieten in het zuiden en de Koerden in het noorden in opstand. Wegens de harde repressie en dramatische vlucht van honderdduizenden Koerden naar Turkije – waar ze niet toegelaten werden – besloten de geallieerden toen Saddam Hussein te dwingen het noorden van het land te verlaten. Wat hij ook deed.

Koerdistan werd feitelijk autonoom. Dat bleef het tot de Amerikanen in 2003 Irak binnenvielen en het regime omverwierpen. Daarbij kregen ze gewapende steun van de Koerden. Als beloning, en in het kader van een algemene decentralisering van Irak, kregen ze nog in 2003 officiële autonomie. Die is vrij verregaand. Grosso modo zijn alleen buitenlandse zaken en de petroleum voorbehouden aan de centrale regering in Bagdad. In ruil voor dit laatste zouden de Koerden 17% van de olie-inkomsten van Irak krijgen. Die 17% vormden zowat 95% van de inkomsten van de autonome regering.

Referendum

Maar de Koerden willen duidelijk meer: onafhankelijkheid. Om de Amerikaanse bondgenoot en de Turkse buren niet voor het hoofd te stoten, wordt daar nooit officieel over gesproken. Maar ter gelegenheid van de Iraakse parlementsverkiezingen werd in januari 2005 in Koerdistan ook een informeel referendum over onafhankelijkheid gehouden, waar de Koerdische kiezers zich massaal – 98,8% – voor uitspraken.

Dit streven is één van de redenen voor wrijvingen met de regering in Bagdad, alhoewel de president van het land, Celal Talabanî, een Koerd is die met zijn Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) een veteraan is van de bevrijdingsstrijd. Een ander conflict draait rond de afbakening van de Koerdische Autonome Regio. Vooral of Kirkoek daar deel moet van uitmaken. Volgens de grondwet moest daar al lang een referendum onder de bewoners over zijn gehouden. Kirkoek, de stad en de regio, waren het eerste centrum van de Iraakse olie-industrie en de regio is nog steeds een belangrijke productieplaats. De olie wordt er bovengehaald door de Iraakse staatsmaatschappij en de regering in Bagdad is blijkbaar niet van plan de bronnen in handen van de Koerden te geven. Dat zou volgens de centrale regering een stap zijn naar de ontmanteling van Irak, want de sjiieten in Zuid-Irak zouden dan op hun beurt de olieputten in hun regio kunnen gaan opeisen. Ook zou de centrale regering dan op droog zaad komen te zitten.

De Koerden bleven echter niet bij de pakken zitten. Er werd al snel begonnen met prospectie in onbetwist gebied binnen de autonome regio toen bleek dat er een grote kans was dat daar nieuwe bronnen zouden kunnen worden gevonden. De resultaten waren zeer bemoedigend. Nu worden de oliereserves in Koerdistan op 45 miljard vaten geschat, bijna een derde van die van heel Irak, die 150 miljard vaten zouden bedragen. Waren het aanvankelijk kleinere oliemaatschappijen zoals de Britse maatschappijen Gulf Keystone, Genel Energy en Afren, het Noorse DNO en de Hongaarse Olie en Gas N.V., die zogenaamde productiedelingscontracten (PSA of *Production Sharing Agreements*) kregen, nu hebben ook al grote bedrijven zoals de Amerikaanse maatschappijen Exxon Mobil en Chevron en het Franse Total contracten in de wacht gesleept.

Vorig jaar bedroeg de Koerdische productie in mei tussen de 200.000 en 300.000 vaten per dag en in december zou dat al opgelopen zijn tot 400.000 vaten. Van die olie werden er per camion dagelijks, naar gelang de bron, tussen de 30.000 en 60.000 vaten, naar Turkije gevoerd. Begin vorig jaar sloten Turkije en de KRG om twee nieuwe pijpleidingen te bouwen, met het oog op de toenemende uitvoer. Eigenlijk gaat het om stukken van leidingen die bij de grensovergang van Fishkabur, binnen Koerdisch gebied, aangesloten worden op de reeds bestaande pijpleiding tussen Kirkoek en Ceyhan, een pijpleiding die wegens de problemen tussen de Koerden en de Arabieren al geruime tijd buiten gebruik is. Het eerste stuk was eind vorig jaar gebruiksklaar en nu in dienst. Daar de Koerden hopen de productie voor de export op te drijven tot 3 miljoen vaten per dag, is er een tweede pijpleiding nodig, die in 2016 in gebruik moet worden genomen.

Iraaks en Amerikaans verzet

De Iraakse regering heeft van meet af aan geprotesteerd tegen de prospecties en het afsluiten van productieakkoorden met buitenlandse maatschappijen. Formeel heeft ze gelijk als ze zegt dat de Koerdische Regionale Regering de bevoegdheid niet heeft contracten af te sluiten en op eigen houtje olie te exporteren. Feit is dat ze totnogtoe vrijwel niets heeft ondernomen tegen de Koerdische regering buiten het zenden van troepen naar de grenzen van het autonoom gebied, vooral in het gebied van Kirkoek. De sjiitische premier Nouri al-Maliki heeft immers nog vele andere kopzorgen. Zoals een gewapende opstand in de vooral soennitische gebieden van Irak tegen zijn autoritair bewind. Zoals de algemene onveiligheid in het land en het nog steeds uitblijven van betere nutsvoorzieningen voor de Irakezen. En dan zijn er in april parlementsverkiezingen, in het voorzicht waarvan Maliki de Koerden zo goed als mogelijk te vriend moet houden als hij nog een derde ambtstermijn als premier wil krijgen.

Inmiddels zijn er tegenstrijdige signalen over de staat van de onderhandelingen tussen de Koerdische Regionale Regering en de Iraakse centrale regering in Bagdad. Zo verklaarde de Iraakse vicepremier en minister voor olie en energie, Hoessein al-Shahristani op 19 februari in een interview dat de Koerden zich bereid hadden verklaard om hun olie-export via de Staatsorganisatie voor Oliemarketing (SOMO) te laten verlopen. Wat dan weer prompt werd ontkend door woordvoerder Safeen Dizayee van de Koerdische regering. Hij zei wel dat nog een de dialoog over dat probleem gaande is.

Naar het buitenland toe dreigt de regering met rechtszaken tegen maatschappijen die Koerdische olie kopen en verkopen. Maar de maatschappijen lijken vooralsnog niet onder de indruk, ook al dreigen de grote olieconcerns hun concessies elders

Productiedelingscontracten (PSA): verborgen privatizering

In tegenstelling tot de strengeTechnische Dienstverlingscontracten (TSC's) die de centrale overheid in Bagdad aanbiedt, waarbij de overheid als eigenaar van de olie tegen een vast percentage van de olieopbrengsten de diensten van Internationale Oliemaatschappijen (IOC's) koopt, biedt de KRG voor de IOC's veel aantrekkelijkere Productiedelingscontracten (Product Sharing Agreements, PSA's) aan. De KRG meent, in haar interpretatie van de Iraakse grondwet, hier legaal in haar recht te staan, iets wat de centrale Iraakse regering betwist.

IOC's, alsook de VSA en het VK, hebben sinds de invasie in Irak in 2003 getracht PSA's op te leggen aan de Iraakse regering. Dit zijn zeer technische en ingewikkelde constructies waarbij de overheid wel eigenaar blijft van de olievelden maar het winnen van de olie aan IOC's uitbesteed. Deze laatste krijgt uit de olieopbrengsten haar investeringen terugbetaald plus een onderling overeengekomen deel van de pure winst, volgens gecompliceerde verdeelsleutels. PSA's geven de schijn dat de olievelden in handen blijven van de staat De olieopbrengsten en het beheer van de velden worden echter de facto geprivatiseerd. De technische en fiscale voorwaarden die de PSA's stipuleren zijn altijd in het voordeel van de IOC's en maken dat de overheid met handen en voeten gebonden is aan zeer nadelige contracten, voor een periode van soms zelfs 40 jaar.

In principe bieden enkel kleine olielanden met moeilijk te ontginnen olievelden PSA's aan. De IOC's liepen hier immers een groot economisch risico en de staat is niet volledig afhankelijk van haar natuurlijke rijkdomen. In de KRG is de situatie volledig omgekeerd. Grote veiligheids- of investeringsrisico's zijn er niet en de toekomst en de welvaart van de Koerdische regio is bijna volledig afhankelijk van haar enorme oliepotentieel. *(MD)*

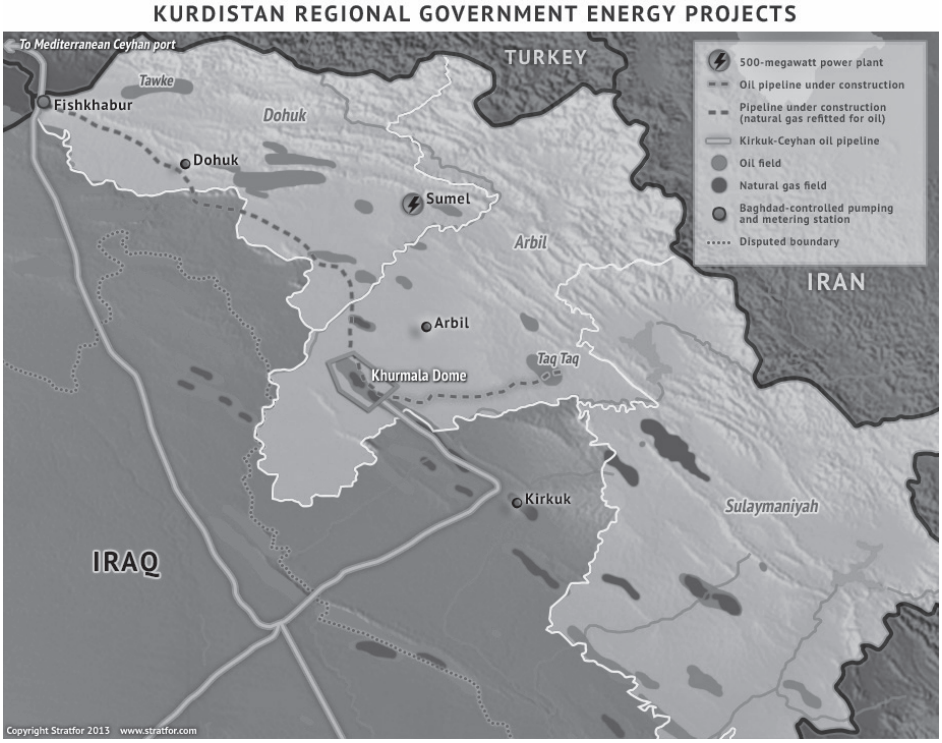

in Irak te verliezen. Turkije, dat volop meewerkt met Iraaks Koerdistan is al bedreigd met het verbreken van de handelsakkoorden ter waarde van 9 miljard dollar per jaar.

Vraag is wat voor Ankara het zwaarst doorweegt. Het heeft ook grote belangen in de Iraakse Koerdische regio, waarin miljarden dollar zijn geïnvesteerd, zoveel zelfs dat de regio op een economische vazal van Turkije lijkt – ook de nieuw pijpleiding werd door Turkse ondernemingen aangelegd. Dankzij die invloed kan Turkije het Koerdisch nationalisme in Irak controleren zodat het geen gevaar vormt voor Turkije. Ook port het de Koerdische regering voortdurend aan om hardere maatregelen te nemen tegen de guerrillero's van de Turkse Koerdische Arbeiderspartij (PKK), die in het Qandil-gebergte, bij de grenzen met Turkije en Iran, basissen hebben.

Mesûd Barzanî van de Koerdische Democratische Partij (KDP), de sterke man van de Koerdische Autonome Regio, zou dat wel willen omdat hij de PKK ook als een bedreiging voor zijn bewind ziet, maar durft het niet aan zijn troepen tegen de PKK in te zetten vanwege een mogelijke backlash van de bevolking. Wel helpt hij Turkije bij het bestrijden van het Koerdisch nationalisme in Syrië, omdat dit geleid wordt door de Democratische Eenheidspartij (PYD), die sterke banden heeft met de PKK.

De Verenigde Staten zitten ook erg verveeld met de hele situatie. Zij zijn zowel bondgenoten van de Koerden als van premier Maliki. Als zij kiezen voor de Koerden, vrezen ze dat Maliki, die al sterk onder invloed van Iran staat, helemaal in de armen van Teheran zal worden gedreven. En als ze weigeren Irak wapens, zoals helikopters en gevechtsvliegtuigen, te leveren die nodig worden geacht om de soennitische rebellen te bestrijden, maar ook gebruikt kunnen worden tegen de Koerden, dan kan het best dat Maliki beroep doet op de Russen. Iets wat Washington best kan missen nu Rusland aan een terugkeer in het Midden-Oosten werkt. Dankzij de burgeroorlog in Syrië kan men het land niet links meer laten liggen voor het vinden van een oplossing voor het conflict.

Het heeft Obama een nieuwe oorlog bespaard toen de Amerikaanse president enige onvoorzichtige uitspraken deed over gewapend ingrijpen in Syrië. Moskou bood hem een elegante uitweg door Syrië ervan te overtuigen zijn chemische wapens te laten vernietigen. Inmiddels zijn Ruslands relaties met Egypte veel warmer geworden sinds het land kritiek kreeg wegens het afzetten van de democratisch gekozen president Mohammed Morsi en wegens de daarop volgende zware repressie tegen de betogende moslimbroeders. Als dit zo doorgaat wordt, wat de Amerikanen betreft, de klok voor hen jaren teruggedraaid in het Midden-Oosten, waar een mogelijke mislukking van de gesprekken over het atoomprogramma van Teheran de zaken voor de VS nog zou kunnen verergeren.

Paul Vanden Bavière is hoofdredacteur van Uitpers.be, een webzine voor internationale politiek en was jarenlang buitenlandjournalist voor De Standaard.

"Het echte massavernietigingswapen van de 21ste eeuw is het sektarisme en dogmatisme"

- Bakhtiar Amin -

Bakhtiar Amin is de voormalige Iraakse minister voor mensenrechten en voorzitter van de raad van bestuur van de 'Foundation for Future", een multinationale non-profit organisatie die ijvert voor mensenrechten, democratisch bestuur en hervormingen in de MENA-regio (Midden-Oosten en Noord-Afrika). Hij heeft het over de huidige toenadering tussen Turkije en de KRG.

Hoe vat je de recente contacten op tussen de Turkse en Iraaks Koerdische leiders?

Om het even welke verbetering van de relaties tussen de Koerdisch Regionale Regering (KRG) en de buurlanden is positief. In de plaats van gezien te worden als pionnen die tactisch ingezet kunnen worden in regionale disputen, rivaliteiten, wedijver en conflicten, hebben de Koerden bewezen dat ze spelers kunnen zijn in het belang van vrede, stabiliteit, zekerheid en welvaart in de regio.

Kan de toenadering tussen de leiders van de KRG en Ankara ook de Koerden in Turkije helpen?

De relatie tussen de Iraakse Koerden en de Turkse regering kan deze tussen de Turkse Koerden en de Turkse regering niet vervangen. Iraakse Koerden kunnen niet beschouwd worden als "goede Koerden" en Turkse Koerden als "slechte Koerden". Maar ja, Iraakse Koerden hebben geprobeerd en hebben hun best gedaan om het probleem van hun broeders is Turkije vredevol op te lossen, en dat zullen ze blijven doen.

Bestaat het risico niet dat dit de indruk van een "Groot Koerdistan" wekt?

Toen de Iraakse Koerden leden onder het genocidale beleid van Saddam Hussein waren onze buren in Turkije en Iran, en de Koerden in beide landen, zeer behulpzaam tegenover onze vluchtelingen. We zijn iedereen die ons heeft bijgestaan gedurende onze donkere dagen dankbaar. Het is ook onze plicht, als Koerden van Irak, om sympathie en solidariteit te voelen met de Koerden uit de andere delen van Koerdistan en om hen een hand te reiken wanneer ze in nood verkeren. Ze zouden het recht moeten hebben op een waardig leven in vrede en veiligheid en op het respect van onze buren voor hun etnische, politieke, economische, sociale en culturele rechten. Wat rechtvaardig is voor de buurstaten zou rechtvaardig moeten zijn voor de Koerden. Koerden mogen niet beschouwd worden als subhumaan of als tweederangs burgers. Wij, als een volk, vragen niet meer dan dat wat is vastgelegd voor allen in VN-charters en in de goddelijke wet.

Wat vindt u van de Turkse positie?

Vrede moet deel worden van ieders cultuur. Ik ben er zeker van dat Turken de spiraal van geweld ook beu zijn. Genoeg oorlogen en conflicten en haatmachinerij! Turkofobia helpt de Koerden niet, noch helpt Koerdofobia de Turken. Het echte massavernietigingswapen van de 21ste eeuw is het sektarisme en dogmatisme in onze regio. We moeten allen hard werken om een einde te maken aan deze voortdurende slachtpartijen. We mogen de handelaars in bloed, religieuze intolerantie en extremisme onze eigen toekomst niet laten dicteren.

Zie je een gedeelde toekomst voor Koerden en Turken?

Ja, dat is het gevoel bij de Iraaks Koerdische leiders. Het brede publiek deelt dit gevoel. Turken en Koerden moeten meer samen hiernaar toe werken. De economische vooruitgang in Turkije opent de ogen. De situatie op het terrein maakt, als gevolg van levenslang conflict en onrechtvaardigheid, de Turkse

Koerden pessimistisch, zoals ze ons vertellen, maar er leeft een grotere hoop en er heerst vandaag een meer optimistisch klimaat voor de Koerden in Turkije en in de regio dan voorheen.

Er bestaat geen twijfel over dat de Koerdische zaak in Turkije niet op één dag kan worden opgelost, maar het is belangrijk dat het proces open is, op het juiste spoor begonnen is en dat transparante mechanismen voor het opbouwen van vertrouwen en conflictresolutie worden geconsolideerd, bevorderd en beschermd – alsook dat beide zijden het licht aan het einde van de tunnel zien. Vrede heeft interne en externe vijanden. Tijd is van essentieel belang en geen van beide zijden zou het mogen verspillen aan onnodige tactische geopolitieke zetten en tijdelijke winsten. Vrede moet de strategie van allen zijn. De Koerden zijn lange tijd geduldig geweest en zij erkennen de positieve aard van de inspanningen van de huidige regering, maar de situatie is fragiel en van groot belang. Daarom moeten we allen investeren in meer vrede en verzoening en deze kans niet vertragen of verliezen.

Enkel vrede kan stabiliteit en welvaart voor beide zijden breng-en. De boom der hopeloosheid draagt geen vruchten. De wil voor een gezamenlijke toekomst is er. De constructieve bilaterale relaties tussen Turkije en Iraaks Koerdistan moet een katalysator en aanmoediging zijn voor relaties en moet worden uitgebreid naar de Turkse Koerden. We hebben een jonge bevolking, wat een groot voordeel is voor de toekomst.

De Koerdische en Turkse jeugd verdient een betere toekomst en een samenleven in broederschap, vrij van angst en gemis. Zij mogen niet de brandstof zijn van weer een oorlogsronde. Wij moeten lessen trekken uit onze eigen geschiedenis en de geschiedenis van andere conflicten, dat de enige uitweg voor ons allen vrede is, gebaseerd op rechtvaardigheid, waardigheid en wederzijds respect, gedeelde bekommernissen en aspiraties.

Onrechtvaardigheid om het even waar is een bedreiging voor rechtvaardigheid overal. Wij hebben allemaal een menselijke plicht, alsook in het belang van de veiligheid, om een einde te maken aan bloedvergieten en tranen in onze landen en onze regio zodat we waardig kunnen leven in vrede en samen aan onze regio kunnen bouwen.

Ik hoop dat Turkije een stralende en lange lijst van verwezenlijking in de zoektocht naar een vredevolle oplossing van het Koerdisch probleem zal kunnen voorleggen wanneer het in 2023 het honderdjarig bestaan van de Turkse republiek viert. De tijd is ook voor ons gekomen, als volkeren van deze regio, om samen te werken aan de creatie van onze eigen Europese Unie.

Oorspronkelijk verschenen op Turkish Review op 2 januari 2014. Vertaling KIB.

“Hoe zoet de nieuwe regen”

- Marcus Armstrong -

De Britse antkernwapenactivist Marcus Armstrong trok als vrijwilliger voor Christian Peacemaker Teams naar Iraaks Koerdistan. Eind vorig jaar verbleef hij twee maanden in Silêmanî (Sulaymaniyah), een belangrijke stad in het oosten van de Koerdische Autonome Regio. Speciaal voor De Koerden maakte hij het volgende reisverslag.

Begin januari zit ik terug thuis aan mijn bureau en typ een verslag van mijn reis, terwijl ik af en toe naar het bevroren landschap buiten staar. De lucht is blauw en helder en ik denk na over de twee maanden die ik eind 2013 in Iraaks Koerdistan heb doorgebracht. De reis ligt vers in mijn geheugen – ze was uitdagend, ingewikkeld, droevig en verwarrend. Maar ook bevreemdend en veraf. Voor de meeste mensen die ik ken is het leven in Groot Brittannië moeilijk genoeg, zelfs met al onze privileges.

De mensen in Iraaks Koerdistan ondervinden dezelfde dagdagelijkse problemen, met daar nog een hele reeks pijnlijke problemen bovenop. En toch schijnt ook voor hen menselijkheid en leven doorheen alle angsten en tranen – mensen slagen er toch in om, ondanks alles, te leven, lief te hebben en zo nu en dan eens goed te lachen. Dat was zeer inspirerend en soms leek het wel alsof mensen net op hun beste zijn wanneer de omstandigheden op hun slechtst zijn.

Hieronder volgen enkele stukjes uit mijn dagboek en blog. Het was moeilijk kiezen want er valt zoveel te vertellen. Ik hoop dat dit verslag iets laat proeven van deze boeiende en complexe regio en het dagdagelijkse leven daar.

“Hoe zoet de nieuwe regen”

Wanneer ik in oktober arriveer heeft het al vier maanden niet geregend, op enkele druppels na, en iedereen bidt om regen – deze laat lang op zich wachten en de aanblik van deze verdorde woestijn zal volledig veranderen eens de regen arriveert.

Het leven in ons team is erg afwisselend, uitdagend en prachtig tegelijk. In de meeste buurten van Silêmanî vind je wel enkele kleine winkeltjes en bakkerijen. Het kraantjeswater kunnen we niet drinken, dus ik ga om de twee dagen om drinkwater. We kunnen verse groenten kopen en net naast onze deur wordt het brood gebakken terwijl je wacht – de platte broden zijn op een halve minuut gebakken, dus verser kan het niet. Er komen veel bezoekers over de vloer, vrienden maar vooral veel mensen die onze steun nodig hebben. Het is een fijn gevoel dat het team hier samenwoont en dat onze deur openstaat. Ah, de geneugten en de uitdagingen van het samenleven met een diverse groep mensen! We spenderen veel tijd aan het overleggen over wat we wel en niet kunnen doen en waar we wel en niet over kunnen schrijven, aangezien we niet graag onze verblijfsvergunning zouden kwijtraken.

Olie

Als filmmaker was het één van mijn voornaamste taken deze reis om een documentaire te maken over de impact van de olie-ontginging op de lokale bevolking. Het stemde me droef de dorpen waar geboord wordt te bezoeken – de dorpelingen zijn boos, verward en bang, aangezien sommigen van hen gearresteerd en geslagen werden omdat ze protesteerden.

Er werd hen verteld dat als ze sirenes horen, ze hun huizen zo snel mogelijk moeten verlaten en zo ver mogelijk weg moeten lopen. Dat betekent immers dat er olie gevonden is en tijdens die eerste fase komt er een cocktail vrij van giftige gassen en chemicaliën. Van wat ik erover gelezen heb, weet ik dat deze gassen – en vooral het zwaar giftige waterstofsulfide – een levensgevaarlijk probleem vormen totdat de bron is afgedekt en veilig functioneert. Alleen laten de dorpelingen hun huizen liever niet zomaar achter, uit vrees niet meer te kunnen terugkeren. Het gaat om honderden families – waar moeten ze naar toe? De dorpelingen roepen dan ook op om te vechten tegen deze bedreiging. Het is tragisch te moeten bedenken dat na al wat de Koerden geleden hebben – en zeker de Iraakse Koerden onder

Saddam Houssein – het nu hun eigen regering is die de oliebedrijven steunt die hun land met geweld afpakken, zonder overleg, noch compensatie.

De documentaire over de Koerdische dorpen die bedreigd worden door Exxon Mobil – Voice of the People van Christan Peacemaker Teams (CPT) – is te bekijken op YouTube.

Executies van Koerden in Iran

Hoewel het in de grensstreek met Iran het afgelopen jaar relatief vredig is geweest, werden er in september 14 Iraanse soldaten gedood in een schermutseling met Koerdische rebellen. Als wraak laat Iran vele Koerdische gevangenen executeren, vaak om politieke redenen of voor kleine vergrijpen. Het breekt mijn hart.

Er werd ons gevraagd om aanwezig te zijn bij een protestactie tegen deze executies en om erover te rapporteren. Een jonge vrouw hield tijdens de actie foto's omhoog van haar twee zusters – één van hen was onlangs geëxecuteerd en de andere zou binnenkort terechtgesteld worden. Het is moeilijk om iets zinvols te bedenken om te zeggen op zo'n ogenblik – of om te bedenken wat je kunt doen om te helpen, behalve hen bijstaan en te proberen om ruchtbaarheid te geven aan de zaak.

Een paar dagen later protesteerden de families van de terdoodveroordeelden voor de Iraanse ambassade – we werden opgeroepen om te komen observeren. De spanning was om te snijden. Veel gewapende agenten en soldaten, sommigen in trucks met de erop gemonteerde machinegeweren op ons gericht. We slaagden er nog net in om de plek van het protest te bereiken voordat de hele omgeving werd afgezet en iedereen, inclusief de pers, buiten werd geweerd. Men liet ons toe om de betogers te bereiken, maar zodra er discussie ontstond, werden we weggedreven zodat we de woordenwisseling niet meer konden observeren. Uiteindelijk eindigde alles zonder kleerscheuren, gelukkig maar.

In de dagen erna begonnen de families een hongerstaking voor het Koerdische Parlement. Deze werd na een paar dagen stopgezet, maar andere acties en hongerstakingen volgden en tot op vandaag zetten de families hun protest tegen de executie van hun dierbaren verder.

Syrische vluchtelingen

Omwille van de instroom van tienduizenden vluchtelingen die proberen ontsnappen aan het oorlogsgeweld in Syrië, is de westelijke grens met Syrië volledig afgesloten. Ik kan me niet voorstellen hoe het er daar aan de grens aan toe moet gaan. Dichtbij de plek waar ons team leefde was er een vluchtelingenkamp waar verschillende honderden families wonen. Vele honderden andere families proberen op eigen houtje te overleven in de stad. Ze kampen met uiteenlopende problemen.

De vluchtelingen in het kamp wonen in tenten en hun vrijheid wordt beperkt, maar de regering en verschillende ngo's dragen zorg voor hen en ze voorzien hen van voedsel, kleding, medicijnen en brandstof. Zij die ervoor kiezen om in de stad te wonen, kunnen zich vrijer bewegen en ze wonen niet in tenten, maar ze worden grotendeels aan hun lot overgelaten en ze kampen met extreme armoede daar ze moeten spartelen om huur, eten, kledij en brandstof te betalen.

En dan hebben de vluchtelingen hier het nog relatief goed ten opzichte van vele andere Syrische vluchtelingen. Tot overmaat van ramp was er sneeuw op komst, wat de situatie in het vluchtelingenkamp er niet beter opmaakte.

Eremoorden

Dit is één van de onderwerpen die me het meest aangegrepen heeft. Het laat me niet los, ik ga ermee slapen en wordt ermee wakker. Hoe ik het ook bekijk, ik kan het maar niet begrijpen en het drijft me tot waanzin. Hoe kan een man zijn eigen kind in koelen bloede vermoorden omwille van de 'eer'? Hoe kan het nu eerbaarder zijn om je eigen dochter te vermoorden omdat zij een liefdeshuwelijk wil in plaats van een gearrangeerd huwelijk? Het lijkt wel of er een soort duistere krachten of waanzin aan het werk zijn. We hebben verschillende rechtszaken rond eremoorden bijgewoond. Tragisch genoeg raken mannen in deze door mannen gedomineerde wereld vaak letterlijk weg met moord. De tijden zijn aan het veranderen, maar zeer traag. Ik vrees dat het nog lang zal duren vooraleer vrouwen voldoende beschermd worden door de wet, zodat ze de veiligheid verkrijgen die ze zo nodig hebben en verdienen.

Vrouwelijke genitale verminking

Dit is historisch gezien een groot probleem in Iraaks Koerdistan, maar de zaken zijn stilletjesaan aan het veranderen. Tien jaar geleden toonde een survey aan dat 70 tot 90% van de vrouwen besneden was (afhankelijk van de regio). WADI, een lokale organisatie, werkt erg hard om deze praktijk tegen te gaan en in één dorp hebben ze gigantisch veel succes geboekt. Ze konden er het aantal nieuwe vrouwelijke besnijdenissen zelfs tot nul herleiden. Dat succes werd gedeeltelijk bereikt doordat ze de dorpelingen een contract lieten tekenen waarin deze afzagen van het besnijden van vrouwelijke baby's in ruil voor materiële steun. Een persconferentie

Protest van families van in Iran ter dood veroordeelde Koerden.

die we mee hielpen aankondigen kon op massale belangstelling rekenen. We hopen alleszins dat het einde van vrouwelijke genitale verminkingen in Iraaks Koerdistan in zicht is.

Gevangenisbezoek

We bleven de gevangenis zoveel mogelijk bezoeken, waarbij we vooral langs gingen bij één bepaalde gevangene die erg verzwakt is. Verschillende mensen maken zich zorgen om zijn gezondheid en mogelijks zijn leven, daar veel gevangenen ernstig misbruikt worden en sommigen zelfs overlijden.

Kinderen met speciale noden

Op een dag bleven we op weg naar huis praten met een familie wiens huis we passeerden. Ze hebben een dochtertje van acht jaar die verschillende, niet nader onderzochte en onbehandelde speciale noden heeft. Ze kan niet lopen of praten, noch zichzelf aankleden of alleen naar het toilet gaan. Ze is mooi. Haar naam is Ilaf. Ze kan kruipen en als er muziek gespeeld wordt, gaat ze neerliggen of rechtop zitten en danst wondermooi.

Speciale noden worden hier bijna niet erkend of behandeld – het is een taboeonderwerp en mensen met een handicap zie je bijna nooit in publiek verschijnen. Ik ben niet zeker in hoeverre dit te maken heeft met stigma en schaamte – één persoon zei dat het kwam omdat ze bang zijn dat mensen zullen staren of dat ze gegeneerd zullen zijn of dat ze niet zullen weten hoe ze moeten reageren. Hoe het ook zij, de situatie voor mensen met een handicap blijft er zeer moeilijk.

Laatste woorden

Het was vreemd om in dit team te werken – zover weg van mijn comfortabele en gelukkige leven thuis. En er is dat schuldgevoel dat het zo overweldigend kan zijn voor mij om (met al mijn privileges) om te gaan met zoveel nood en tragedie. Soms voel ik me zo machteloos dat het moeilijk is om over bepaalde dingen na te denken – voor mij zijn dat momenteel eremoorden en de Syrische vluchtelingen. Ik neem aan dat we enkel dag na dag, stapje voor stapje, kunnen doen wat we kunnen en wat we aanvoelen dat rechtvaardig is, zonder te weten wat het resultaat zal zijn.

Eén bepaald moment van mijn reis zal ik alleszins nooit vergeten. We bevonden ons hoog bovenop een heuvel - bij de families die protesteerden tegen de executie van hun geliefden in Iran. We zaten neer op de grond voor de voeten van de soldaten. Ik keek neer vanaf de heuvel en zag in de verte een kermis met een kabelbaan – de lichtjes bewogen en glinsterden in de duisternis. Ik probeerde me al de mensen voor te stellen die plezier aan het maken waren op de kermis, lachend, zorgeloos, en toen keek ik terug naar deze families die huilden omwille van hun dode zonen, dochters, broeders en zusters en ik vroeg me af waarvoor dit alles goed is ...

Marcus Armstrong is één van de bekendste antikernwapensactivisten van Groot-Brittannië. Vertaling KIB.

Zeldzaam interview vanuit de gevangenis in Iran

- Zuber Hewrami -

In een zeldzaam interview vertelt de Koerdische politieke gevangene Mohammad Nazari – die in 2012 zijn lippen dichtnaaide en in hongerstaking ging om te protesteren tegen zijn levenslange opsluiting – over de ergste momenten van de bijna twee decennia die hij nu al opgesloten zit in een Iraanse gevangenis.

"De meest ellendige periode was toen tientallen van mijn celgenoten tegelijk geëxecuteerd werden. En ook toen ik vernam dat mijn moeder gestorven was," vertelt hij via mail aan Masih Alinejad, een Iraanse journalist die in Londen woont.

Nazari, die opgesloten zit in de Rajaee Shahr gevangenis in Karaj en zegt dat hij al bijna twintig jaar ni*et meer buiten de gevangenis is geweest, vertelt: "Ik was bij mijn zus op bezoek in Bukan – in 1994 – toen ik gearresteerd werd. Vervolgens werd ik een haastig showproces, zonder advocaat, ter dood veroordeeld."* Hij was toen nog maar 23 jaar.

Vandaag, op 42-jarige leeftijd, vertelt Nazari hoe hij op jonge leeftijd lid werd van de Koerdische Democratische Partij van Iran (KDP-I), waarbij hij volhoudt dat hij nooit deelgenomen heeft aan gewelddaden tegen de Islamitische Republiek.

"Mijn moeder en mijn zuster kwamen me van tijd tot tijd bezoeken in de gevangenis en de Iraanse autoriteiten geven hen voortdurend valse hoop over mijn vrijlating," schrijft hij aan Alinejad.

Nazari naaide in augustus 2012 zijn lippen dicht en ging in hongerstaking uit protest tegen het gerecht dat zijn verzoek om vrijlating negeerde. *"Toen ik aan mijn hongerstaking begon, mochten mijn moeder en mijn zus niet meer op bezoek komen en toen mijn moeder stierf, hebben ze me dat pas een jaar later laten weten."*

Na zijn arrestatie in 1994 werd hij drie maanden vastgehouden in het detentiecentrum van de inlichtingendiensten in Bukan, vooraleer hij overgeplaatst werd naar de gevangenis van Mahabad. Daar moest hij voor een revolutionaire rechtbank verschijnen op beschuldiging van "lidmaatschap van de Koerdische Democratische Partij".

Een andere revolutionaire rechtbank veroordeelde hem vervolgens tot de doodstraf, maar in beroep werd deze straf in 1999 omgezet tot levenslang.

Hij vertelt dat hij in hongerstaking was gegaan omdat hij had gezien hoe twee van zijn celgenoten al meer dan 22 jaar opgesloten zaten, waarop hij alle hoop om zelf ooit vrij te komen was kwijt geraakt. Hij hield zijn hongerstaking 49 dagen vol.

"Toen ik eindelijk het besluit had genomen om in hongerstaking te gaan, naaide ik, op advies van een vriend, mijn lippen dicht en verdoofde ze met slaappillen om de pijn te verminderen. Maar toen ik moest geeuwen of niezen raakten mijn lippen steeds meer gescheurd, waardoor ik gedwongen werd ze opnieuw dicht te naaien," herinnert hij zich.

Nazari gelooft dat wanneer een politieke gevangene sterft voor zijn of haar geloof en overtuiging, hij of zij de ultieme roem verkrijgt. Maar hij geeft toe dat hij bang is voor de dood.

"De meeste dagen in de gevangenis lijken op elkaar. Tijdens mijn gevangenschap heb ik al meer dan 50 gevangenen leren kennen die ondertussen allemaal terechtgesteld zijn," schrijft hij. *"Mijn beste dag in de gevangenis was toen ik te horen kreeg dat mijn aanklager, Muhammad Minaii, gestorven was."*

Nazari zegt dat hij het meeste van zijn tijd tv-kijkt of leest. Hij had het internet nog nooit gebruikt en er slechts over gehoord van andere gevangenen.

Hij klaagt dat de meeste media en journalisten slechts één zijde van de mensenrechten belichten of enkel groepen en politieke partijen vermelden. Hij hoopt dat ze voortaan ook de individuele stemmen zullen horen en de woorden van gevangenen zoals hij aan de wereld kenbaar maken.

De Iraanse president, Hassan Rouhani, die de verkiezingen van juni 2013 overtuigend won, beloofde "een pad van gematigdheid" te volgen op internationaal vlak en om de beperkingen van de burgerlijke vrijheden te verzachten.

Nochtans zijn er, volgens cijfers van het Iraanse Documentatiecentrum voor de Mensenrechten (IHRDC), tussen zijn inhuldiging in augustus 2013 en half januari 2014 al meer dan 340 mensen ter dood veroordeeld in Iran.

Vertaling Koerdisch Instituut Brussel.

Belgische politici in de bres voor de Koerden, deel I

Met de "moeder aller verkiezingen" in het vooruitzicht peilen we in dit en volgend nummer bij enkele Belgische politici naar het hoe en het waarom van hun engagement voor de Koerdische kwestie.

Bert Anciaux, Sp.a

Vanwaar komt uw sympathie met de Koerden?

Ik ben al van jongs af aan bezig met de rechten van volkeren en gemeenschappen op culturele en politieke erkenning. Daarvoor heb ik altijd al kunnen en mogen samenwerken met onder meer het Koerdisch Instituut. Vanuit mijn eigen situatie als Vlaming in Brussel was het niet meer dan normaal dat ik overal in de wereld het recht op de eigen identiteit wil ondersteunen. De laatste jaren mocht ik als Vlaams minister van cultuur ook concreet projecten ondersteunen ten voordele van het Koerdisch in Turkije en in Irak. Zo werden er met mijn steun Koerdische boeken gedrukt en ook leerboeken Koerdisch uitgegeven en naar Koerdistan overgevlogen. Ook met vele Turkse vrienden praat en discussieer ik over de rechten van de Koerden op identiteit en respect. In die zin onderschrijf ik elke poging om op vreedzame basis tot een akkoord te komen tussen de Turkse en de Koerdische gemeenschap. Samen kunnen ze vele mooie zaken realiseren voor hun respectievelijke gemeenschappen.

Wat kunnen Belgische politici doen voor de Koerden?

Naast de internationale druk die vanuit bijvoorbeeld het Belgisch parlement kan uitgeoefend worden, i.v.m. de erkenning van de rechten van de Koerden, kunnen we via resoluties en via het ondervragen van de regering toch het beleid van dit land sturen. België kan zo een voortrekkersrol opnemen om de Koerdische eisen bespreekbaar te maken. Er kan dus vanuit de politiek veel gedaan worden ten voordele van de Koerden in Turkije, Irak, Syrië en Iran. Ik heb hierover ook al herhaaldelijk gesprekken gevoerd met politieke en diplomatieke vertegenwoordigers van deze landen.

Hoe krijgt u de Koerdische problematiek uitgelegd aan de bevolking?

We kunnen dit uitleggen aan de hand van onze eigen ervaring en situatie. In ons land vragen we terecht aandacht voor alle volksgemeenschappen of culturele gemeenschappen. Deze verscheidenheid is een rijkdom en een realiteit die niet kan teruggeschroefd worden. Ook in het kader van de gesprekken tussen de EU en Turkije over de toetreding tot de EU zijn het respecteren van de mensenrechten en de rechten van culturele gemeenschappen zoals de Koerden meer dan actueel. Turkije is een bondgenoot binnen de NAVO en daarom is het belangrijk dat we de dialoog tussen Turkije en de vertegenwoordigers van de Koerdische gemeenschap blijven aanwakkeren.

Welke toekomst ziet u voor de Koerdische regio's?

Ik geloof oprecht dat er een positieve evolutie bezig is die niet meer tegen te houden valt. Turkije heeft er alle belang bij om met de Koerden een vredesakkoord te sluiten en meer te investeren in respect voor de Koerdische taal en cultuur en in de politieke en maatschappelijke rechten van de Koerden. Anderzijds zal de rol van de Koerdische gemeenschappen in deze regio van de wereld enkel belangrijker worden, nu zowel in Syrië als in Irak er autonome Koerdische gebieden ontstaan. Ook daarom heeft Turkije er alle belang bij een vredesakkoord te sluiten en binnen Turkije een vorm van autonomie te verlenen aan de Koerden.

Sabine Vermeulen, N-VA

Vanwaar komt jouw sympathie met de Koerden?

Ik leerde het Koerdisch Instituut in eerste instantie kennen via mijn professionele contacten. Derwich Ferho werd een vertrouwd persoonlijk contact. Toen, na aanhoudende bedreiging door de Turkse autoriteiten, de ouders van Derwich Ferho in 2006 in Turks Koerdistan op een laffe manier vermoord werden, was ik geschokt. Vanaf dat ogenblik vond ik het mijn plicht om de Koerdische problematiek ook kenbaar te maken bij mensen die geen directe interesse hebben voor deze kwestie. Daarom organiseerde ik in 2009, samen met de lokale N-VA-afdelingen van Deinze en Zulte, een Koerdisch eetfestijn kaderend in het 30-jarig bestaan van het Koerdisch Instituut. Ik liet de activiteit bewust doorgaan kort na 'de week van de smaak' waarvoor Turkije gastland was. Laat het immers net de Turkse staat zijn die de Koerdische kwestie als een probleem negeert en vanuit dat inzicht weinig constructief met de Koerden naar oplossingen zoekt.

Wat kunnen Belgische politici doen voor De Koerden?

Door initiatieven te nemen, plaatsen we de Koerdische kwestie op de agenda en proberen we – waar mogelijk - het bestaansrecht en de basisrechten van de Koeren te bevorderen. Ik denk bijvoorbeeld aan de door de N-VA ingediende resolutie ter erkenning van de Al-Anfal campagne als genocide tegen de Koerden.
Als politici kunnen we ook de minister van Buitenlandse Zaken bevragen aangaande de Koerdische situatie en rechten. Met extra aandacht voor de behandeling van de Koerden in Turkije en hun recht op vrije meningsuiting. Dergelijke punten zal de N-VA trouwens steeds aanbrengen tijdens debatten over de toetredingsonderhandelingen tussen Turkije en de EU.

Hoe krijg je de Koerdische problematiek uitgelegd bij de bevolking?

Het is absoluut belangrijk om de historische context van de problematiek te vertellen om de huidige ontwikkelingen te kunnen begrijpen. Namelijk dat de Koerden een onderdrukt volk zijn zonder land en verspreid leven over Turkije, Irak, Iran, Syrië en Armenië. De Koerden streven naar het behoud van een eigen culturele identiteit, gelijke rechten en gelijke behandeling, wat in deze landen vaak als een bedreiging wordt ervaren. Vooral in Irak en Turkije kregen de Koerden al flink wat te verduren.

Welke toekomst zie je voor de Koerdische regio's?

De burgeroorlog in Syrië is haar derde jaar ingegaan en een duurzame oplossing lijkt nog steeds niet in zicht. Sinds het uitbreken van de opstanden hebben de Koerden in het Noordoosten hun rechten opgeëist en getracht om een nieuwe weg in te slaan zonder Assad. Maar ik durf te betwijfelen of dit op termijn echt een overwinning wordt. Een burgeroorlog kent immers zelden winnaars. Turkije en Irak kijken ondertussen zeer aandachtig toe naar elke nieuwe ontwikkeling in de Koerdische gebieden in Syrië. De Turkse premier Erdoğan kondigde in september 2013 wel een hele reeks hervormingen aan die de Koerdische bevolking in het zuidoosten van het land meer rechten moet geven. Maar er is de vraag of de uitgestoken hand ver genoeg reikt voor de Koerden. Het lijkt er op dat Turkije met haar beloftes vooral de Europese Unie wil vleien met het oog op de toetredingsonderhandelingen. De betoging van duizenden Koerden tegen de Turkse muur langs de grens met Syrië en de recente schermutselingen in Istanbul tussen Koerden en de oproerpolitie duiden eerder op het feit dat de Koerden slechts weinig garanties krijgen voor een duurzame oplossing.

Fientje Moerman, open-VLD

Vanwaar komt uw sympathie met de Koerden?

Mijn persoonlijke belangstelling voor de Koerden vindt haar oorsprong in de tragische gifgasaanvallen in Halabja. In maart vorig jaar was het 25 jaar geleden dat het regime van Saddam Hoessein deze Koerdische plaats met gifgas bestookte. Ik weet nog goed hoe dit me aangreep. Vorig jaar kon ik als Vlaams volksvertegenwoordiger de herdenking van deze misdaad tegen de mensheid in Halabja bijwonen.

Wat kunnen Belgische politici doen voor de Koerden?

De Koerden leven als volk met een eigen taal en cultuur verspreid over een gebied dat verschillende staten omspant. De Koerden zijn in deze staten minderheden die een lange geschiedenis van onderdrukking en geweld kennen. Vanuit onze parlementen kunnen we de rechten van de Koerden om hun taal en cultuur vrij te mogen beleven en koesteren, mee helpen verdedigen door publieke stellingnames en resoluties en door goede banden te smeden met democratische vertegenwoordigers in Koerdistan.

Hoe krijgt u de Koerdische problematiek uitgelegd aan de bevolking?

In België hebben de politici ervaring met federalisme, met het leven in een diverse samenleving, met een emancipatie- en ontvoogdingsgeschiedenis van Vlaanderen, met vraagstukken als mensenrechten, strijd tegen racisme en non-discriminatie. Als liberalen hechten we veel belang aan het individuele recht om je eigenheid, je taal en cultuur te mogen koesteren en er respect voor te krijgen, ook al ben je lid van een minderheid. Ook het zelfbeschikkingsrecht van volkeren is een recht dat onze politici na het hart ligt. Dit volkerenrecht ligt mee aan de basis van de totstandkoming van een democratisch Europa, dat we als liberalen verder in federale zin willen hervormen.

Welke toekomst ziet u voor de Koerdische regio's?

De Koerden zelf dienen uit te maken op welke manier ze hun individuele vrijheid en hun vrijheid als volk met een eigen taal en cultuur op een vredelievende manier en in respect voor andere volkeren en andere minderheden willen nastreven. Hiervoor is een groot draagvlak nodig en een sterke democratische legitimiteit. Als liberale Europese, Belgische en Vlaamse politici willen wij de keuze van de Koerden respecteren en samenwerken met Koerdische vertegenwoordigers om de Koerden en de Koerdische gemeenschap te ondersteunen om die legitieme erkenning te verkrijgen.

Emine Altuntas, Sp.a

Vanwaar komt uw sympathie met de Koerden

Ik ben zelf een tweede generatie Belgisch-Koerdische vrouw. Mijn ouders komen uit Siverek (Sörek). Mijn vader is in de jaren '60 naar België gekomen en heeft in de Limburgse mijnen gewerkt. Mijn thuiscultuur was natuurlijk Koerdisch en de Koerdische waarden werden hoog in het vaandel gedragen. Tot mijn achttiende heb ik mijn vakanties in de Koerdische steden doorgebracht, zo kennen Urfa, Diyarbakir en Van geen geheimen voor mij. Verder heb ik tijdens mijn jeugd onvergetelijke Newroz-feesten meegemaakt en natuurlijk alle films van Yilmaz Güney (1) bekeken. Mijn ouders vonden aansluiting bij Koerden in Leuven en Brussel om ook hier samen een Newroz-feest te organiseren. Als familie gingen we dan ook heel graag naar deze feesten, zowel in België (Leuven en Brussel) als in Nederland en Duitsland. Tijdens mijn universitaire studies heb ik bewust voor een richting gekozen over de geschiedenis van het Midden-Oosten en Iran (Arabistiek en Islamkunde aan de KUL). Deze studies heb ik heel graag gedaan, maar ik vond het wel jammer dat de Koerdische geschiedenis en taal weinig aan bod zijn gekomen. Jammer dat we in België geen studies over de Koerden hebben! Verder ben ik met een Koerdische man getrouwd en ik ben moeder van twee kinderen.

Wat kunnen Belgische politici doen voor de Koerden?

Belgische politici kunnen helpen om de problematiek van de 'Koerdische kwestie' – die al meer dan een eeuw duurt – onder de aandacht te brengen; de mensenrechten die massaal geschonden worden en het ontbreken van culturele rechten voor de Koerden. Onze politici zouden democratische initiatieven in Koerdistan kunnen ondersteunen om zo een echte democratie op te bouwen in die regio's. Dat wil niet zeggen dat ze bepaalde landen, nl. Turkije, Irak, Iran en Syrië, in de richting van het separatisme moeten duwen. Maar wel dat ze de democratische rechten van de Koerden en van de andere volkeren in die landen moeten promoten. Concreet kunnen politici bijvoorbeeld de democratische initiatieven in Rojava ondersteunen. Als politica zal ik er verder altijd voor pleiten om ondersteuning te bieden aan Koerdische organisaties die voor hun

gemeenschap een informatie-, ontmoetings- en cultuurpunt zijn. En tenslotte kunnen politici initiatieven steunen die de Koerdische identiteit grondwettelijk erkennen.

Hoe krijgt u de Koerdische problematiek uitgelegd aan de bevolking?

De Koerden kunnen door ontmoeting en culturele uitwisseling een draagvlak creëren voor hun situatie. De wensen van de Koerdische beweging om in hun thuisland onderwijs te krijgen in hun eigen taal en gelijke behandeling als evenwaardige burgers, kan ik alleen maar steunen. De kern van het probleem is dat de Koerdische identiteit (taal en cultuur) niet wettelijk erkend zijn in Turkije en dat men omwille van het ontbreken van een „een optimaal economisch klimaat“ vele Koerdische steden veel te lang links heeft laten liggen en dat er als gevolg hiervan weinig werk en kansen geweest zijn voor de bevolking.

Welke toekomst ziet u voor de Koerdische regio's?

Het Midden Oosten is aan het veranderen en dat geldt ook voor de Koerdische regio's. Decentralisatie van de politieke macht en regionaal zelfbestuur kunnen ook de Koerden helpen in die staten waarin ze leven. De federale staten van Europa en elders in de wereld kunnen daarbij als voorbeeld dienen. Voorts kunnen we ons ook afvragen wat de Koerden hier in de diaspora voor elkaar en voor de komende generaties kunnen doen. We kunnen de Koerdische talen promoten, we kunnen aan verenigingen vragen om degelijke activiteiten te organiseren voor de Koerdische jeugd, maar ook ontmoetingsruimte voor de ouderen. Koerden in Europa kunnen zich versterken in hun nieuwe land door zich snel een weg te banen naar onderwijs en werk en hun ervaringen te delen op het vlak van ondernemen, kunst, film,... Kortweg, de Koerden moeten hun toekomst omarmen. Ze moeten als Koerden kunnen leven, in hun thuisland en in de diaspora.

Bart Staes, Groen

Vanwaar komt uw sympathie met de Koerden?

Als tiener werd ik een actief lid van de plaatselijke afdeling van de VU-Jongeren (VUJO) in mijn geboortestad Izegem. Zo leerde ik het volksnationale gedachtegoed kennen, dat stoelde op het zelfbeschikkingsrecht van de volkeren. Met het motto van VUJO “Met bevrijde mensen en ontvoogde volkeren naar wereldvrede” kon ik me als gewetensbezwaarde dienstweigeraar best identificeren. En naast Vlaanderen waren de actieterreinen legio: Noord-Ierland, Baskenland, Wales, Bretagne, Schotland, Catalonië, Corsica... en ook Koerdistan. Via politicus Willy Kuijpers kreeg ik heel wat informatie over de Koerdische kwestie en kwam ik ook in contact met Derwich Ferho, de latere stichter-voorzitter van het Koerdisch Instituut te Brussel.

Wat kunnen Belgische politici doen voor de Koerden?

Van Belgische politici kan je nog moeilijk spreken, want de politici van alle niveaus worden verkozen ofwel in een Vlaamse, respectievelijk een Franstalige kieskring. Alleen in hoofdstad Brussel hebben de kiezers een keuzemogelijkheid tussen een van beide kieskringen. In Vlaanderen moeten de Vlaamse politici bijgevolg in de bres springen voor de verdediging van de rechtmatige zaak van de Koerden. En uit een recent onderzoek is gebleken dat ze zich van die taak nadrukkelijk gekweten hebben tot heden via hun uitvoerig parlementair werk. Laat ons hopen dat ze dat werk gedreven zullen verder zetten in de toekomst.

Hoe krijgt u de Koerdische problematiek uitgelegd aan de bevolking?

De Koerdische problematiek aan de bevolking uitleggen is uiteraard geen sinecure. Het onderstelt van het publiek een zekere geografische en historische kennis van het leefgebied en van de cultuur van zijn bewoners. Mij lijkt een eerder emotionele benadering van de publieke opinie nuttiger dan een rationele. Mensenrechtenactivisten en gedreven politici die zich met oprechte overtuiging metterdaad blijven inzetten voor dit getergde volk uit wat in de bijbel het aards paradijs genoemd werd, hebben vaak een grotere overtuigingskracht dan mooipraters voor de galerij.

Welke toekomst ziet u voor de Koerdische regio's?

I.v.m. de toekomst van de Koerdische regio's wil ik Öcalan citeren in zijn historische verklaring van Newroz 2013: "De tijd van kolonialistische regimes en van negationistische en verdrukkende opvattingen is afgelopen. De volkeren van het Midden-Oosten en Centraal-Azië ontwaken. Zij keren terug naar hun ware identiteit. Zij wijzen voortaan oorlogen en burgeroorlogen af. Er moet dus een model gezocht worden waarin iedereen vrij zou kunnen leven in vrijheid en broederlijkheid; dit streven is een even vitale behoefte als brood en water. Om dat model te scheppen, is het onontbeerlijk om zich opnieuw te inspireren op de oude culturen van Mesopotamië en Anatolië."

Karl Vanlouwe, N-VA

Vanwaar komt uw sympathie met de Koerden?

Via gewezen politici zoals ex-senator Willy Kuijpers en via Koerdische vrienden, zoals Derwich Ferho. Bovendien bestaat er een hechte vriendschapsband tussen de Koerden en de Vlamingen. Beide volkeren hebben elkaar gevonden in hun streven naar autonomie en culturele erkenning. Het gaat ook over solidariteit. De Koerden zijn zoals de Vlamingen een volk dat open en rechtuit durft op te komen voor haar rechten.

Wat kunnen Belgische politici doen voor de Koerden?

Vlaamse politici kunnen de situatie van de Koerden onder de aandacht brengen. Zij kunnen wijzen op de moeilijke en zelfs precaire situatie van het Koerdische volk dat thans woont in een regio die opgesplitst is tussen vier landen : Turkije, Iran, Irak en Syrië. Koerden zijn veelal het slachtoffer van een repressief regime waar de mensenrechten, de vrijheid van mening, vereniging en religie niet altijd gerespecteerd worden. De Belgische en Europese overheden mogen de Koerdische kwestie niet negeren. Ze moeten zich ervan bewust worden dat bijvoorbeeld in Turkije een steeds groter deel van de bevolking weet dat de aanpak tegenover de Koerden verkeerd is geweest en de situatie erger heeft gemaakt. De politici hebben hier een belangrijke bijdrage te leveren. Maar bovendien moet iedere vorm van geweld veroordeeld worden en moet de Koerdische kwestie politiek beslecht worden via dialoog.

Hoe krijgt u de Koerdische problematiek uitgelegd aan de bevolking?

Ik probeer steeds duidelijk te maken dat vele volkeren streven naar erkenning en autonomie. Zo hebben de Vlamingen een bepaalde vorm van zelfbestuur gekregen, nog steeds niet voldoende. Zo is er naast de miskenning van het Koerdische volk ook de onderdrukking van de Sahrawi's in de Westelijke-Sahara, de Tibetanen door de Chinese overheid en de Somalilanders in de hoorn van Afrika. In Europa bestaat er ook een streven naar meer autonomie, niet alleen bij de Vlamingen, maar ook bij de Basken, Catalanen en Schotten. In het parlement probeer ik de situatie van Koerden en andere volkeren geregeld op de agenda te zetten door de minister van buitenlandse zaken te ondervragen over de ontwikkelingen in deze regio's. Daarnaast vind ik het ook zeer belangrijk om conferenties met gerespecteerde sprekers in het parlement te organiseren over de Koerdische kwestie, in samenwerking met het Koerdisch Instituut.

Welke toekomst ziet u voor de Koerdische regio's?

Ik zie vooral de mogelijkheid van zelfbeschikking op taalkundig en cultureel vlak. Het heeft op dit moment weinig zin om te ijveren voor onafhankelijkheid omdat dit niet op tafel ligt. Wat er wel mogelijk zou moeten zijn, is een begin van autonomie waarin de Koerdische regio's kunnen bewijzen dat ze in staat zijn hun regio te besturen. Dit is een werk van lange adem. Het gaat over het opbouwen van vertrouwen in de regio, niet alleen tussen de Koerden en Turken maar ook met andere volkeren en landen in de regio. Daarnaast moeten de Koerden ook aantonen dat ze een vredelievende partner zijn. Pas daarna zal er terug sprake kunnen zijn Koerdistan.

Wie zit er achter de moorden in Parijs?

- Mauro Desira -

Een jaar lang liep het onderzoek naar de moord op drie Koerdische activisten – Sakine Cansiz, Fidan Doğan en Leyla Sölemez – in het hart van Parijs, op 9 januari 2013, in het slop tot er op 13 en 14 januari jongstleden plots zeer bezwarend materiaal op het internet verscheen dat wijst richting de mogelijke betrokkenheid van de Turkse veiligheidsdienst, MIT. De vraag naar de authenticiteit van het gelekte bewijsmateriaal blijft echter hangende. Gezien de open oorlog tussen de AKP en de Gülenbeweging in Turkije zijn er immers heel wat mensen die baat hebben bij het zwart maken van een pro-Erdoğaninstituut als de MIT.

Het bewijsmateriaal betreft een opgenomen telefoongesprek van de dader, Ömer Güney, gepost op Youtube met twee leden van de MIT. Alleszins dat beweert de plaatser van de video, een zogezegd familielid van Güney die door deze gevraagd werd de informatie openbaar te maken mocht Güney in de problemen geraken. Een dag later verscheen er een tweede document, gedateerd op 18 november 2012, met een handtekening van Ugur Kaan Ayik, departementshoofd van de MIT, waarin aan een zekere 'LEJYONER' (legionair), 6.000 euro wordt overgemaakt voor de voorbereidingen van de moord op Sakine Cansiz, één van de medeoprichters van de PKK, de Koerdische Arbeiderspartij. Volgens het paspoort dat de Franse speurders vonden in de auto van Güney was hij eind december 2012 nog in Turkije.

Verschillende betrouwbare bronnen binnen de Koerdische gemeenschap in Frankrijk bevestigen dat de stem in de opname die van Ömer Güney is. Hij beschrijft erin zijn plan van aanpak voor een aanslag op 'Abram' aan zijn twee, niet bevestigde, contacten bij de MIT. 'Abram' zou een verbastering kunnen zijn van 'Ablam', Turks voor 'mijn zus', en op die manier verwijzen naar Cansiz, maar kan evengoed slaan op een gekende jonge activist in Parijs met die naam. Opmerkelijk is dat Güney zegt zijn wapen te kunnen bemachtigen via connecties in Brussel, waarna de vermeende MIT-agenten vragen of hij daar geld voor nodig heeft.

Uit het onderzoek van het Franse parket bleek al eerder dat Güney via verschillende gsm-toestellen geregeld telefoneerde met vreemde gecodeerde nummers in Turkije, niet gelinkt aan een persoon of organisatie. Volgens verder onderzoek van de Turkse krant Karşı zou één van de nummers die gevonden zijn in de telefoon van Güney toebehoren aan de lokale afdeling van de MIT in Erzurum.
In het tweede document, dat Koerdisch journalist Ahmed Dicle op 14 januari openbaar maakte, wordt gesproken over een "aanval, sabotage of aanslag" op Sakine Cansiz. Ook hier weer is het gissen naar de authenticiteit. Hoewel de MIT met klem ontkent dat ze iets met de moorden te maken hebben, heeft ze wel meteen een intern onderzoek gestart. Bovendien neemt ook de Duitse veiligheidsdienst, de 'Bundesamt für Verfassungsschutz', de aantijgingen tegen de MIT serieus en heeft ze besloten voorlopig informatiedeling met haar Turkse evenknie te beperken.

De drie slachtoffers van deze moordaanslag waren niet willekeurig. Sakine Cansiz was medeoprichter van de PKK, de Koerdische Arbeiderspartij die sinds de jaren 1980 in een gewapend conflict met de Turkse staat is verwikkeld. Zij genoot een enorm aanzien binnen de Koerdische gemeenschap, zowel door haar aandeel in de vrijheidsstrijd, als door haar persoonlijke moed en opoffering tijdens haar gevangenschap in de jaren '80. Cansiz onderging toen, net zoals zovele Koerden, gruwelijke martelingen. Fidan Doğan en Leyla Sölemez waren twee jonge veelbelovende Koerdische activisten. Doğan was verbonden aan het Koerdisch Nationaal Congres in Brussel en was goed gekend in Europese diplomatieke kringen.

De identiteit van de moordenaar, Ömer Güney, is veel schimmiger. De dertigjarige Turk verhuisde een twintigtal jaar geleden met zijn ouders naar Frankrijk. Hij komt uit een Turks nationalistisch milieu en volgens zijn collega's in Duistland, waar hij van 2003 tot 2011 werkte, was hij een aanhanger van het Turkse ultranationalisme, de beruchte

‘Grijze Wolven’. Zo droeg hij een ring met drie halve manen, het symbool van de Turks-fascistische Nationale Actiepartij of MHP.

Toen Güney in 2011 terugkeerde naar zijn ouders in Frankrijk, begon hij zich in te werken binnen het netwerk van Koerdische organisaties in Frankrijk. Dankzij zijn goede kennis van het Frans deden Koerdische gezinnen vaak een beroep op hem voor administratieve hulp. Zo slaagde hij er uiteindelijk in het vertrouwen te winnen van onder andere Dogan en Sölemez. Op 9 januari 2013 werd Güney gevraagd om als chauffeur te dienen voor Cansiz, die op weg was naar de luchthaven.

De nacht voor de driedubbele moord brak Güney binnen in een Koerdische organisatie in een voorstad van Parijs en nam er foto’s van de ledenlijst. Enkele dagen eerder nam hij ook foto’s van rekeninguittreksels van de ‘revolutionaire taks’ geïnd door de organisatie, wat de meeste Europese staten kwalificeren als afpersing. Güney zelf beweert dat dit in opdracht was van iemand binnen het kader van de PKK. Wie juist herinnert hij zich niet meer, noch zijn of haar adres of contactgegevens.

Na de moordpartij groeide al snel het vermoeden dat het om een politieke moord ging. Niet enkel vanwege de slachtoffers maar ook door de timing. Eind 2012 kondigde de Turkse premier Erdoğan immers aan dat de regering aan het onderhandelen was met Abdullah Öcalan, de in gevangenschap verblijvende leider van de PKK. Dit zette veel kwaad bloed bij machtige facties binnen de Turkse samenleving. In de Koerdische gemeenschap leeft sterk het idee dat de aanslag bedoeld was om dit proces te ondermijnen.

Blijft uiteraard nog de vraag wie hier baat bij heeft. Onvermijdelijk botsen we dan op de Gülenbeweging, de zogenaamde ‘Cemaat’. Fetallah Gülen, de zeer invloedrijke, conservatieve en in de VS verblijvende leider van de Cemaat, kant zich zeer expliciet tegen onderhandelingen met de PKK. Daarenboven heeft zijn beweging de afgelopen jaren de rug gekeerd naar voormalig bondgenoot Erdoğan, wat eind 2013 escaleerde in een ware politieke oorlog tussen de Gülenbeweging en de Turkse regering. BDP (pro-Koerdische Vrede en Democratiepartij)-voorzitter Selahattin Demirtaş sluit alvast niet uit dar de MIT, normaalgezien hondstrouw aan Erdoğan, geïnfiltreerd is door Gülenaanhangers.

Los van alle complotten en samenzweringen, die in Turkije vaak dichter bij de werkelijkheid staan dan lief is, blijft het een feit dat drie Koerdische activisten, alle drie politieke vluchtelingen in Europa, in het hartje van Parijs vermoord zijn vanwege hun democratische politieke activiteiten. Dat dit is kunnen gebeuren is een rechtstreeks gevolg van de onbegrijpelijke houding van de Europese Unie en haar lidstaten die nog steeds gedwee meelopen in het Turkse discours over de Koerdische kwestie als een “terreurprobleem”.

Keer op keer worden Koerdische activisten in Europa onder druk gezet door de justitieapparaten van landen als Frankrijk, Duitsland, Nederland, Spanje en België in het kader van de zogezegde “strijd tegen terrorisme”. Hierbij krijgt de Turkse staat vrij spel om haar definitie van terrorisme, die meer dan problematisch is en die zowat alle zichzelf respecterende internationale monitoren veroordelen, op te leggen aan de EU-lidstaten waarmee ze ‘samenwerkingsakkoorden’ heeft gesloten.

Zo ondertekende in januari vorig jaar minister van binnenlandse zaken Joëlle Milquet met haar Turkse ambtsgenoot een “memorandum of understanding” om samenwerking op politioneel vlak en in terrorismebestrijding te versterken. Bovenstaande onthullingen maken duidelijk dat de Turkse staat geen democratische partner is en dat samenwerking met haar een bedreiging vormt voor leden van de Koerdische beweging in België. Het decennialang stigmatiseren van de Koerdische beweging als terroristisch maakt de leden ervan in de ogen van velen immers een gerechtvaardigd doelwit.

Het Koerdisch Instituut zelf en andere Koerdische, Armeense en Assyrische organisaties werden in 1998, na rellen in Sint-Joost-ten-Node, uitgelokt door de Turkse overheid, in brand gestoken, zonder dat de daders, van Turkse origine, werden veroordeeld. In 2006 brachten Turkse doodseskaders de ouders van Derwich M. Ferho, voorzitter van het Koerdisch Instituut, om in hun dorp Mizizex. Toenmalig minister van buitenlandse zaken Karel De Gucht weigerde echter de Turkse staat in verdenking te stellen. Uit wikileaks-kabels blijkt verder dat Turkije de Belgische staatsveiligheid onder druk zette om op te treden tegen het voormalige ROJ-TV, een Koerdisch mediakanaal gevestigd in Denderleeuw, en de KNK, het Koerdisch Nationaal Congres, een lobbyorganisatie gevestigd in Brussel. Eerder raakte bekend dat in 2011 een aanslag op de in Brussel verblijvende Remzi Kartal, vooraanstaand Koerdisch diplomaat en lid van de KNK, werd verijdeld.

In het licht van al deze ontwikkelingen roepen we de Belgische justitie op om een grondig onderzoek te voeren naar de Brusselse wapenleveranciers van Güney en vragen we de Belgische regering om haar samenwerking met de Turkse staat te herbekijken.

Mauro Desira, stafmedewerker Koerdisch Instituut

- Poëzie-

Als ik in Parijs zou wonen

- Khazhal Nuri -

Als ik in Parijs zou wonen,
In elke straat, had ik een planeet verbrand
In elke straat, had ik een autoruit gebroken
Met een mengeling van rode verf
Had ik op alle winkelvitrines geschreven
Het penseel van Dali had ik aangereikt
En elk huis van deze stad rood geverfd
En
Ik had de rotsen en het woud van Shanzelize geverfd als
een bebloede steen van de piek
van Qandil
na het martelaarschap van een guerrilla.
Voor elk huis
had ik een vlag van Koerdistan geplant.

Als ik in Parijs zou wonen,
Met zwarte verf
Had ik in elk busstation geschreven
Dat jullie degenen waren die Sykes-Picot getekend hebben
En in Luzent
Hebben jullie de geschiedenis van de Koerden tot deze dag gebracht.

Als ik in Parijs zou wonen,
Nu, zoals Alya Majeed,
Had ik al de kleren gerukt van elke blonde en licht-ogige vrouw
En haar bedekt met de vlag van Koerdistan.

Als ik in Parijs zou wonen,
Dan had ik alle lampen van de straatlichten gebroken
met de stenen uit een slinger
En elk van hen vervangen
door de schoen van een guerrilla-martelaar
Ik had er het symbool van

innovatie van gemaakt.

Als ik in Parijs zou wonen,
Dan had ik de podia van alle theaterstukken kapot geslagen
En
Ik had alle affiches van kunstgalerijen verscheurd
Ik had hen gezegd
Ik kondig het einde aan van jullie Mozart en jullie Chopin.

Als ik in Parijs zou wonen,
Dan had ik aan alle huizen aangebeld
En gezegd
Jullie moeten allemaal één minuut stil zijn
Vandaag, vanaf de hoogste kerk van de stad
Luidt Ghassemlou de klok van de rouw
En voor de terreur tegen drie vrouwelijke Koerdische activistes
Stelt hij jullie geschiedenis in vraag en brengt hij chaos naar jullie stad.

Als ik in Parijs zou wonen,
Dan had ik koning Clovis de Eerste opgegraven uit zijn graf,
Ik had gezegd: voor de status van de eer van het koninkrijk
Met prinses Louise
Loop voorop
En draag de kist van Cansiz op uw schouders.

Als ik in Parijs zou wonen,
Dan had ik de Alpen weggenomen van hun plaats
En hen verhuisd naar de kamer van Apo op het eiland Imrali
En van hen een citadel voor Noord Koerdistan gemaakt.
Ik had tegen de Eiffeltoren geschopt
En ik had Newroz dit jaar meegenomen
Naar de top van de Mont Blanc.

Als ik in Parijs zou wonen,
Dan had ik vandaag alle televisieschermen gehackt
En er een boodschap voor de Koerden achtergelaten,
Laten we allen protesteren op het graf van Charlemange.

Als ik in Parijs zou wonen,
Op één dag
Had ik weggeveegd
De topografie van Gallië,
Op één week
Had ik de demografie tot puin herleid van
het koninkrijk Franci.

Als ik in Parijs zou wonen,
Gedurende veertig dagen had ik de rouw gebracht
Naar het huis van Hollande,
En ik zou hem gezegd hebben
Waarom deze stad van jouw
Die geen onderdak bood voor Öcalan
Nu is ze vol met kogels, terroristen en slogans
Voor de terreur tegen een natie zonder identiteit
Oh
Als ik in Parijs zou wonen …

Opgedragen aan de ziel van de drie vermoorde vrouwelijke Koerdische activistes Sakine, Fidan en Layla

Vertaling Kristel Cuvelier, stafmedewerker Koerdisch Instituut Brussel.

Noten:

Alya Majeed is een Egyptisch Arabisch meisje dat een aantal keren protesteerde tegen de islamitische grondwet, de islamitische politiek en de Moslim Broederschap in Egypte door zich helemaal uit te kleden en zich enkel achter de Egyptische vlag te verhullen.

Sykes-Picot was de overeenkomst tussen Frankrijk en Engeland in 1916 waarin sprake was van een land Koerdistan. Later in Luzent (Lausanne) werd die droom begraven.

Koning Clovis I was de eerste "koning der Franken". Hij versloeg de restanten van het Romeinse leger in 486 en splitste "Franci" af van Gallië.

Charlemagne (Karel de Grote) was koning van het Frankische rijk (en later keizer van het Heilige Roomse Rijk) van 768 tot 814. Hij breidde het Frankische rijk uit door verschillende veroveringen. Het Turkse woord voor koning, "kral", is afkomstig van zijn naam.

François Hollande is de huidige president van Frankrijk.

Dr. Abdul Rahman Ghassemlou (1930-1989) was een belangrijk Koerdisch politicus. Hij was het boegbeeld van de KDP-I in Iran en in die hoedanigheid reisde hij de wereld rond om te spreken over de Koerdische kwestie. In 1989 werd hij in Wenen vermoord tijdens onderhandelingen met Iran. Dr. Ghassemlou ligt begraven in Parijs.

COLOFON

DE KOERDEN

Het tweemaandelijks tijdschrift van het Koerdisch Instituut vzw te Brussel - door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap erkend als beweging in het kader van het decreet op het sociaal-cultureel volwassenenwerk - biedt een politiek onafhankelijke blik op de huidige situatie van de mensen- en volkerenrechten in het Midden-Oosten, Eurazië en de Kaukasus en tevens op hun geschiedenis en cultuur.

Bijdragen van derden vertegenwoordigen niet per definitie de visie van de redactie.

Koerdisch Instituut vzw
Bonneelsstraat 16, 1210 Brussel - België
Tel.: 0032/(0)2.230.34.02
Fax.: 0032/(0)2.231.00.97
Bankrek.:
IBAN BE35 8538 5112 7037, BIC: SPAABE22
E-mail: info@kurdishinstitute.be of kib@skynet.be
Website: http://www
Facebook.com/kibrussels

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Derwich M. Ferho

EINDREDACTIE
Mauro Desira & Kristel Cuvelier

COVERFOTO
Lees, denk en praat in het Koerdisch

INHOUDELIJKE REDACTIE
Derwich M. Ferho

REDACTIECOMITE
Ludo De Brabander, Derwich M. Ferho, Paul Vanden Bavière, Mauro Desira, Kristel Cuvelier, Hüsniye Yildiz.

OPMAAK
Koerdisch Instituut vzw & Nevelland Graphics

DRUKKERIJ
Nevelland Graphics cvba-so

OPLAGE
300

JAARABONNEMENT
Voor een gift van minimum € 5 per maand of met een doorlopende opdracht, maak 25 euro (België) over op rekeningnummer:
Bankrek.: IBAN BE35 8538 5112 7037, BIC: SPAABE22
Voor het buitenland: € 35 (Europa), € 45 (buiten Europa) met vermelding 'jaarabonnement De Koerden'.

LOS NUMMER
5 €

Dit blad wordt uitgegeven met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling sociaal-cultureel werk.

INHOUDSOPGAVE

1 **Meer dan ooit nood aan Koerdische eenheid**

2 **Nieuwe AKP-wetten dreigen van Turkije een spionnenstaat te maken**

5 **"De persoon Erdoğan is het probleem"**

8 **De 'voorlopige' mislukking van Genève II**

11 **Human Rights Watch in Rojava**

15 **Zuid-Koerdistan op weg naar financiële onafhankelijkheid**

18 **"Het echte massavernietigingswapen van de 21ste eeuw is het sektarisme en dogmatisme"**

20 **"Hoe zoet de nieuwe regen"**

23 **Zeldzaam interview vanuit de gevangenis in Iran**

24 **Belgische politici in de bres voor de Koerden, deel I**

29 **Wie zit er achter de moorden in Parijs?**

31 **Als ik in Parijs zou wonen**

"Wij gebruiken de Koerdische benamingen voor de vier delen van Koerdistan. Dit zijn Bakûr (Turkije), Başûr (Irak), Rojava (Syrië) en Rojhilat (Iran); respectievelijk Noord-, Zuid-, West- en Oost-Koerdistan"

Beste vrienden,

In deze korte brief zou ik graag mijn dank willen uiten voor de solidariteit die jullie getoond hebben in het verkrijgen van mijn vrijheid.

Als gecombineerd resultaat van de effectieve campagne die jullie hebben opgestart, het harde werk van het publiek in het blootleggen van de samenzwering en onze onuitputtelijke juridische strijd heeft het Franse Hof van Beroep het gezamenlijk bedachte plot van de Turkse en Franse staat aan de kant geschoven.
De beslissing van het Hof stelt duidelijk dat er geen zaak was aangezien de door de Franse politie en inlichtingendiensten gebruikte methodes illegaal waren. De beslissing komt neer op een bevestiging van het Hof van de verdediging die we vanaf het begin maakte: dit was een samenzwering.

Hoewel deze samenzwering rechtstreeks werd uitgevoerd tegen mijn politieke activiteiten en mijn zoektocht naar een vredevolle en democratische oplossing voor de Koerdische kwestie; was dit in essentie een samenzwering tegen het Koerdische volk en de Koerdische vrijheidsbeweging. Deze samenzweringen zijn het onmiddellijke gevolg van de rechtvaardige strijd van onderdrukte volkeren (in dit geval de Koerden) die worden opgeofferd voor gezamenlijke economische staatsbelangen. Ditmaal is hun plan echter mislukt. De cruciale factor voor dit succes was de solidariteit die jullie toonden, jullie aandrang om aan de kant van een rechtvaardige zaak te staan en jullie aanhoudende steun voor vrijheid en de strijd voor democratie.

Ik zou deze kans willen benutten om mijn geluk te uiten dat ik weer op vrije voeten bij jullie ben en met jullie kan samenwerken. Bedankt voor jullie solidariteit. Ik zou willen benadrukken dat we verder zullen blijven werken aan een vredevolle en democratische oplossing voor de Koerdische zaak en solidair blijven met elke democratische strijd in het Midden-Oosten en de wereld.

Adem Uzun

VRAAG OM UITLEG AAN MINISTER VAN JUSTITIE & MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN
ONDERWERP: HET ONDERZOEK OP DE MOORD OP KOERDISCHE ACTIVISTEN IN PARIJS

Geachte minister,

Vorig jaar op 9 januari werden in Parijs drie Koerdische vrouwen vermoord. Ze werden met meerdere kogels in het hoofd geëxecuteerd in het Koerdisch Informatiecentrum nabij het Parijse noordstation. Op dit ogenblik zit één verdachte in de gevangenis op verdenking van moord.

Begin dit jaar dook op het internet informatie op die meer licht werpen op de moorden, het langdurende onderzoek en een link met België. Het gaat om een opgenomen telefoongesprek met de vermeende dader, en werd op Youtube geplaatst door een lid van de Turkse staatsveiligheid, MIT. Daarnaast dook er eveneens een document op dat mogelijk betrekking heeft op de betaling van de huurmoordenaar.

De vermeende dader zegt in het telefoongesprek dat hij zijn wapen probeert te bemachtigen via contacten in Brussel,waarna de MIT-agenten vragen of hij daar geld voor nodig heeft.

Mijn vragen aan de minister zijn:

1.Werden de Belgische autoriteiten, waaronder uw departement, om samenwerking gevraagd omtrent het onderzoek naar deze moord? Zo ja, werden er al onderzoeksdaden getroffen?
2.Zijn de Belgische autoriteiten,waaronder uw departement, op de hoogte gebracht van het feit dat het moordwapen uit België afkomstig is?
3.Sommige Koerdische politici leven hier of komen regelmatig naar België. Aan de hand van de gepubliceerde documenten komen we te weten dat ook politici of mensenrechtenactivisten op de lijst van de moordenaars stonden. Worden deze documenten eveneens onderzocht?

Karl Vanlouwe
Senator N-VA